

GRUNDER FÖR LÄROPLANEN
OCH FÖR FRISTÅENDE EXAMEN
INOM DEN YRKESINRIKTADE
GRUNDUTBILDNINGEN

GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR
KOSMETOLOG

UTBILDNINGSSTYRELSEN 2000

© Utbildningsstyrelsen

ISBN 952-13-0826-5

Hakapaino Oy, Helsingfors 2000

INNEHÅLL

DEL I GRUNDER FÖR LÄROPLANEN

1	YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL	9
1.1	Den yrkesinriktade grundutbildningen och dess syften	9
1.2	Gemensamma betoningar och för alla branscher gemensam baskompetens	
1.3	Målen för grundexamen inom skönhetsbranschen och för utbildningsprogrammet	12
2	UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD	14
2.1	Uppbyggnaden av grundexamen inom skönhetsbranschen	14
2.2	Studiernas uppbyggnad	14
3	MÅLET FÖR STUDIERNAS, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN	16
3.1	Gemensamma studier – mål, centralt innehåll och bedömning	16
3.1.A	Obligatoriska studier	16
3.1.1	Modersmålet	
3.1.1.1	Modersmålet, svenska	16
3.1.1.2	Modersmålet, finska	18
3.1.1.3	Modersmålet, samiska	18
3.1.1.4	Studier i modersmål och svenska/finska för studerande med ett främmande språk som modersmål	19
3.1.1.4.1	Studier i det egna modersmålet	20
3.1.1.4.2	Studier i svenska/finska som andraspråk	21
3.1.2	Det andra inhemska språket	23
3.1.2.1	Det andra inhemska språket, finska	23
3.1.2.2	Det andra inhemska språket, svenska	25
3.1.3	Ett främmande språk	26
3.1.3.1	Ett främmande språk, A-språk	27
3.1.3.2	Ett främmande språk, B-språk	28
3.1.4	Matematik	29
3.1.5	Fysik och kemi	30
3.1.6	Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	32
3.1.7	Gymnastik och hälsokunskap	33
3.1.8	Konst och kultur	35
3.1.B	Valfria studier	36
3.1.9	Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna	
3.1.10	Miljökunskap	36

3.1.11 Informations- och kommunikationsteknik	37
3.1.12 Etik	38
3.1.13 Kulturkännedom	39
3.1.14 Psykologi	40
3.1.15 Företagsverksamhet	42
3.2 Yrkesinriktade studier och inläring i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning	
3.2.A Gemensamma yrkesinriktade studier i examen	45
Obligatoriska studier	45
3.2.1 Grundvård av huden	45
3.2.2 Specialvård av huden	51
3.2.3Handledning i hudvård	55
3.2.4 Make-up	59
3.2.5 Företagsverksamhet inom skönhetsbranschen	61
3.2.B Valfria yrkesinriktade studier	64
3.2.6 Massage- och terapimetoder	64
3.2.7 Make-upens effektmetoder	66
3.2.8 Försäljning och marknadsföring	67
3.2.8 Övriga valfria studier	69
3.3 Valfria studier – mål, centralt innehåll och bedömning	69
3.4 Mål för studiehandledningen	69
3.5 Lärdomsprovet – mål och bedömning	69

4 BEDÖMNING AV DE STUDERANDE 71

4.1 Syfte och genomförande	71
4.2 Föremål och kriterier för bedömningen	73
4.3 Vitsordsskala och omvandling av vitsord	75
4.4 Yrkesprov	75
4.5 Betyg	75
4.6 Bedömning vid specialundervisning	77
4.7 Bedömning av invandrare	77

5 ÖVRIGA BESTÄMMELSER 78

5.1 Studiehandledning	78
5.2 Inläring i arbetet	79
5.3 Yrkesinriktad specialundervisning	80
5.4 Undervisning för invandrare och olika språk- och kulturgrupper	82
5.5 Läroavtalsutbildning	83

6 LÄROPLANEN 84

GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

1 FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL 89

1.1Fristående examina	89
1.2Utbildning som förbereder för fristående examina	89
1.3Allmänna grunder för bedömningen av olika sätt att påvisa yrkesskicklighet och examensprestationer	90
2 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN	91
2.1Delar som ingår i examen	91
3 GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN - KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH GRUNDER FÖR BEDÖMNING	92
3.1Kraven på yrkesskicklighet och bedömningen	92
BILAGEDEL	
UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV GRUNDERNA FÖR LÄROPLANEN INOM DEN YRKESINRIKTADE GRUNDUTBILDNINGEN	93
1 Styrande principer vid uppgörandet av grunderna	93
2 Beskrivning av skönhetsbranschen och dess värdegrund	97
3 Uppgörandet av en individuell studieplan	99
4 Möjligheterna till fortsatta studier	99

GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN - GRUNDER FÖR LÄROPLANEN OCH GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

En yrkesinriktad grundexamen kan avläggas som grundläggande yrkesutbildning enligt grunderna för läroplanen eller såsom fristående examen enligt grunderna för fristående examen. Del I innehåller föreskriften om läroplansgrunderna och del II föreskriften om grunderna för fristående examen. Bilagedelen innehåller information om vilka utgångspunkterna varit när grunderna utarbetats.

DEL I GRUNDER FÖR LÄROPLANEN

1

YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL

1.1 Den yrkesinriktade grundutbildningen och dess syften

Enligt vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 2 §, 5 §) och i statsrådets beslut (SRB 213/1999) skall den grundläggande yrkesutbildningen ge de studerande vidsträckta basfärdigheter för branschens olika uppgifter samt mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts i arbetslivet inom ett delområde av examen. De studerande kan efter avlagd examen placera sig i arbetslivet, klara av de olika uppgifterna i branschen också när förhållandena förändras samt vidareutveckla sin yrkeskunskap livet igenom. I samarbete med näringslivet och arbetsplatserna bör det säkerställas att utbildningen motsvarar kraven på yrkeskunskap i arbetslivet. Utbildningen skall främja sysselsättningen och möjligheterna till självständig yrkesutövning.

En grundläggande yrkesutbildning i enlighet med dessa grunder motsvarar nivå 3 i EG:s klassificering, enligt EG-medlemsstaternas beslut om betygens jämförbarhet (85/368/EEG) och undervisningsministeriets rekommendation om den finländska yrkesinriktade utbildningens placering (25.3.1998, 55/330/97).

Utbildningen skall sporra de studerande till egna aktiviteter och personlighetsutveckling och stödja beredskapen för fortsatta studier genom att erbjuda mångsidiga valfria studier. Inom utbildningen bör man skapa en öppen och positiv inlärningsmiljö, där de studerande kan växa till ansvars- och pliktmedvetna medborgare och medarbetare.

I undervisningen skall man ta hänsyn till olikheter i de studerandes inlärningsförmåga och målsättningar samt vid behov utveckla stödåtgärder i samråd med hemmen och med sakkunniga utanför skolan. En positiv individuell utveckling och sund självkänsla skall understödjas.

Utbildningen skall främja demokrati, jämställdhet mellan könen på alla samhällsområden och allmän jämlikhet i arbetslivet och samhället.

1.2. Gemensamma betoningar och för alla branscher gemensam baskompetens

1 Gemensamma betoningar

Utbildningen skall ge färdigheter som ökar den i alla branscher behövliga yrkesbildningen samt medborgarfärdigheter som hjälper de studerande att följa med förändringarna i samhället och i arbetslivet och att verka under nya förhållanden. Utbildningen skall ge de studerande färdigheter i

- internationalism
- främjande av en hållbar utveckling
- utnyttjande av teknologi och informationsteknik
- företagsamhet
- högklassig och kundinriktad verksamhet
- konsumentkunskap
- arbetarskydd och hälsa.

Internationalismen innebär att de studerande klarar sig i en mångkulturell miljö, att de är toleranta och språkkunniga så att de kan delta i studentutbyte och placera sig på den alltmer internationella arbetsmarknaden.

Främjandet av en hållbar utveckling innebär att de studerande känner till den hållbara utvecklingens principer och motiveras att verka för dem i studier och arbete samt såsom medborgare. De känner till och iakttar miljövänliga arbets- och handlingssätt och kan i synnerhet identifiera de vanligaste problemavfallen och hanteringen av dem. De uppskattar naturens mångformighet, förstår den hållbara utvecklingens ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner och kan främja dessa värden i sin verksamhet.

Utnyttjandet av teknologi och informationsteknik avser att de studerande har de basfärdigheter som behövs i informationssamhället och förutsättningar att använda data- och kommunikationstekniken mångsidigt i sitt arbete och såsom medborgare. De studerande skall förstå hur den teknologiska utvecklingen påverkar den egna branschen och dess framtid och kunna tillämpa ny teknik i sitt arbete.

Företagsamheten går ut på att de studerande utvecklar sig till initiativrika, pliktmedvetna, driftiga och uppslagsrika arbetstagare och yrkesutövare eller företagare som sätter värde på sitt arbete.

Kvalitativ och kundinriktad verksamhet innebär att de studerande lär sig de kvalitetsstyrningsmetoder som behövs och allmännast används inom yrkesområdet. De kan beakta kundernas förväntningar och individuella behov och sköta kundservicesituationer av olika slag.

Konsumentkunskapen syftar till att de studerande kan beakta konsumentlagstiftningens bestämmelser och i arbetet och som medborgare agera i enlighet med konsumenternas rättigheter, skyldigheter och ansvar. Både som konsumenter och i sitt yrkesliv skall de studerande kunna bete

sig på sätt som främjar produktionen, sysselsättningen och samhälls-ekonomin.

Arbetarskydd och hälsa går ut på att de studerande känner till föreskrifter och anvisningar om arbetarskydd i sin bransch och iakttar dem. De kan uppskatta och utveckla en trygg, sund och trivsamt arbetsmiljö. De kan identifiera de faror och hälsorisker som förekommer i arbetet och skydda sig mot dem, samt bekämpa riskmomenten. De kan planera en ergonomiskt riktig arbetsmiljö samt dra försorg om sin egen hälsa och upprätthålla sin arbets- och funktionsförmåga.

2 För alla branscher gemensam baskompetens

Utbildningen skall ha som mål att hos de studerande utveckla följande färdigheter som behövs i alla branscher:

- inlärningsfärdigheter
- problemlösningsförmåga
- interaktions- och kommunikationsfärdigheter
- samarbetsfärdigheter
- etiska och estetiska färdigheter.

Inlärningsfärdigheterna skall utbildningen främja genom att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och lust att utveckla sig själva. De bör kunna utvärdera sin egen inläring och sitt kunnande och planera sina studier. De skall lära sig att skaffa, organisera och bedöma kunskap och att tillämpa tidigare inhämtad kunskap i nya situationer.

Problemlösningsförmågan utvecklas genom att de studerande under utbildningen får färdigheter i att handla flexibelt, innovativt och nyskapande i sitt arbete och i problemsituationer.

Interaktions- och kommunikationsfärdigheterna skall främjas i utbildningen så att de studerande kan klara av olika slags interaktiva situationer i arbetslivet. De skall övas i att sköta förhandlingar och i att kommunicera muntligt och skriftligt samt i att använda sig av informationsteknik i samband med utbyte och förmedling av information.

Samarbetsfärdigheterna skall utbildningen utveckla så att de studerande blir vana att agera tillsammans med andra bl.a. i team och att vara flexibla och uppmärksamma i sina människorelationer. De skall kunna identifiera egna och andras känslolägen och beakta dem på ett konstruktivt sätt i sin verksamhet.

Etiska och estetiska färdigheter skall utbildningen främja genom att vänja de studerande vid att hantera och lösa etiska problem, vara medvetna om sina egna värderingar och kulturbetingade skönhetsvärden och beakta dem i sin verksamhet. De studerande bör kunna handla ansvarsfullt och rättsinriktat och hålla sig till ingångna överenskommelser. I sitt arbete bör de iaktta yrkesetik, såsom tystnadsplikt, datasekretess och konsumentskyddsbestämmelser.

1.3 Målen för grundexamen inom skönhetsbranschen och för utbildningsprogrammet

Allmän målsättning

Allmän målsättning för skönhetsbranschens grundexamen är bredbasiga färdigheter för att som arbetstagare och yrkesutövare kunna verka inom områden, som rör rådgivning, försäljning och andra serviceuppgifter. Utöver det har den som avlagt examen en differentierad yrkesskicklighet som krävs av arbetslivet och som erhållits på basen av de yrkesinriktade studier som den studerande valt.

Skönhetsbranschens yrkesutövare är sakkännare i hudvård samt dess rådgivning, massage och make-up. I sitt arbete skall de för kunden kunna planera, genomföra och marknadsföra ansiktets, kroppens, fötternas och händernas behandlingar samt make-up. Utöver detta skall de kunna handleda kunden i användningen av färger, att hitta en personlig stil, att upprätthålla hudens och kroppens kondition, att välja hudprodukter och ge råd om hur de används. En stor del av behandlingarna utförs för hand, men också med hjälp av apparater och övrig utrustning som ständigt förnyas genom teknologins utveckling. Till arbetsbilden hör också försäljningen av hudvårds- och make-up-produkter.

För att utföra behandlingarna förutsätts kunskap i hygien, människans anatomi och fysiologi samt i hudens byggnad och dess funktioner. En kvalitativ behandling kräver kunskap om kosmetikens råämnen, produkter, olika behandlingsmetoder och utrustning samt deras inverkan på hud och kropp. För att kunna ge råd i hudvård förutsätts dessutom kunskap om näringslära, hudsjukdomar och hygien samt om betydelsen av motion. Kunskap om ellära och hur apparaterna fungerar är nödvändigt för att inte utsätta kundens hälsa för fara under behandlingen.

Inom skönhetsbranschen arbetar man ofta i nära kontakt med kunder i olika åldrar och med olika bakgrund. God social och interaktiv förmåga, förtroende och respekt för medmänniskan är viktiga egenskaper i kundbetjäningen och vårdarbetet. Man skall också ha förmåga att tolka kundens behov och önskemål, som nödvändigtvis inte uttalas i diskussion med kunden.

Många som verkar inom branschen är egna företagare varvid man utöver den kunskap och skicklighet, som utbildningen ger för företagsverksamhet, behöver en inre företagagsamhet. Betydelsen av hur man driver ett företag är stor även för andra utövare inom branschen, ty de flesta är i någon annans tjänst i importföretag, som försäljare av kosmetik, produktkonsulent och utbildare. Med hjälp av goda insikter i företagssamhet kan kosmetologen ha stor framgång i sin karriär. Företag inom

skönhetsbranschen bör sträva till ekonomisk produktivitet genom att följa principerna om sund konkurrens, ansvar och hög kvalitet på tjänsterna. Till yrkesskickligheten hör också samarbete med mode-, media-, hår och hälsovårdsbranschens yrkesutövare. Kosmetologen bör hela tiden följa branschens nationella och internationella utveckling samt fortsättningsvis träna och utveckla sin yrkesskicklighet. Att ha intresse för samt förmåga att inhämta kunskap är nödvändigt för utvecklingen av den egna yrkesskickligheten och det egna arbetet samt med tanke på livslångt lärande. I dagens samhälle är det viktigt med en positiv inställning till att ta i bruk ny teknologi samt hur man drar nytta av den. Användningen av informationsteknik ökar och det blir allt viktigare att inom branschen använda sig av den.

Av kosmetologen förutsätter man en god hälsa. Arbetets fysiska belastning riktas framför allt mot hållnings- och rörelseorganen. Hälsosamma levnadsvanor och regelbunden motion gör det lättare att klara av arbetets påfrestningar. Nära och upprepade kundkontakter kräver ett balanserat psyke och en förmåga till empatiskt förhållningssätt. Hudallergiska symptom och irritationsexem är ett tecken på, att man är olämplig för branschen. I make-up- och stilplanering är en ostörd förmåga att urskilja färgnyanser samt modemedvetenhet en förutsättning. Dessutom kräver ett precisionsarbete god syn och god koordination av händerna.

I grundexamen inom skönhetsbranschen finns ett utbildningsprogram: *utbildningsprogrammet för kosmetolog*, vars mål är samma som målen i grundexamen inom skönhetsbranschen.

2 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD

2.1 Uppbyggnaden av grundexamen inom skönhetsbranschen

Statsrådet har beslutat om examinas uppbyggnad (SRB 213/1999) och undervisningsministeriet om examinas omfattning, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna (5/011/1999). I förordningen om yrkesutbildning (F 811/ 98, 2 §) har stadgats om studiernas omfattning och i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 30 §, 31 §) om tillgodoräknande av studier och studietiden.

2.2 Studiernas uppbyggnad

GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN, KOSMETOLOG		120 SV
GEMENSAMMA STUDIER		20 SV
Obligatoriska studiehelheter 1 - 8	17 sv	
Valfria studiehelheter 1 - 15	3 sv	
YRKESINRIKTADE STUDIER		90 SV
I studierna ingår minst 20 sv inlärn timer i arbetet		
GEMENSAMMA YRKESINRIKTADE STUDIER I EXAMEN		80 SV
1. Grundvård av huden	30 sv	
2. Specialvård av huden	20 sv	
3.Handledning i hudvård		10 sv
4. Make-up		10 sv
5. Företagsverksamhet inom skönhetsbranschen	10 sv	
VALFRIA YRKESINRIKTADE STUDIER		10 SV
6. Massage- och terapimetoder	10 sv	
7. Make-upens effektm etoder	10 sv	
8. Försäljning och marknadsföring		10 sv
9. Övriga valfria studier	10 sv	
VALFRIA STUDIER		10 SV

I studierna ingår minst 1,5 sv studiehandledning och ett lärdomsprov vars omfattning är minst 2 sv.En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar.

STUDIEHELHETER INOM DE GEMENSAMMA STUDIerna

	Obligatoriska	Valfria
1. Modersmålet	4 sv	0 - 3
2. Det andra inhemska språket	2 sv	0 - 3
3. Ett främmande språk	2 sv	0 - 3
4. Matematik	3 sv	0 - 3
5. Fysik och kemi	2 sv	0 - 3
6. Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	1 sv	0 - 3
7. Gymnastik och hälsokunskap	2 sv	0 - 3
8. Konst och kultur	1 sv	0 - 3
9. Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna, se ovan punkterna 1-8		
10. Miljökunskap		0 - 3
11. Informations- och kommunikationsteknik		0 - 3
12. Etik		0 - 3
13. Kulturkännedom		0 - 3
14. Psykologi		0 - 3
15. Företagsverksamhet		0 - 3
Totalt	17 sv	3

I utbildning med finska som undervisningsspråk är de obligatoriska studiernas omfattning 16 studieveckor och de valfria studiernas omfattning 4 studieveckor. Studierna i det andra inhemska språket omfattar en studievecka.

YRKESINRIKTADE STUDIEHELHETER

	Obligatoriska	Valfria
1. Grundvård av huden	30 sv	
2. Specialvård av huden	20 sv	
3.Handledning i hudvård	10 sv	
4. Make-up	10 sv	
5. Företagsverksamhet inom skönhetsbranschen	10 sv	
6. Massage- och terapimetoder		10 sv
7. Make-upens effektmeter		10 sv
8. Försäljning och marknadsföring		10 sv
9. Övriga valfria studier		10 sv

VALFRIA STUDIER

Se kapitel 3.3.

3 MÅLET FÖR STUDIerna, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN

3.1 Gemensamma studier - mål, centralt innehåll och bedömning

3.1.A Obligatoriska studier

3.1.1. MODERSMÅLET, 4 SV

3.1.1.1 Modersmålet, svenska

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall i olika samarbetsituationer, t.ex. då de arbetar i team, samt inom kundservice, kunna handla och uttrycka sig på det sätt som situationen kräver. De studerande skall förstå de centrala begreppen och kunna urskilja och förstå det väsentliga innehållet i texter som hör till skönhetsbranschen. De studerande bör ytterligare kunna analysera texter och dra slutsatser av det de läst. De studerande skall kunna använda sig av olika kunskapskällor, både böcker och IT-material, och kunna analysera, tolka, och förhålla sig kritiskt till den information de får samt förmedla den vidare i tal och skrift. De skall också kunna utvärdera sina egna kunskaper i modersmålet och fortlöpande utveckla dem.

De studerande skall kunna delta i och begära ordet i diskussioner inom en studie- eller arbetsgemenskap; aktivt lyssna på andra och uttrycka sina tankar klart och redigt. De skall bidra till att bygga upp en god atmosfär och till att föra diskussionen framåt. De skall kunna vara artiga och flexibla vid verbal och icke-verbal kommunikation och kunna anpassa sitt språkbruk till situationen. De skall även kunna tolka och utnyttja nonverbala kommunikationsmedel och visa tolerans gentemot olika talare och olika sätt att kommunicera.

▲ **Centralt innehåll: att lära sig hantera information och utveckla den kommunikativa kompetensen.**

De studerande skall kunna använda grundterminologin inom skönhetsbranschen och inom kundservice, och vara så vana vid olika sätt att uttrycka sig, både muntligt och skriftligt, att de kan producera texter inom sitt yrkesområde och inom den arbetsgemenskap de verkar i. De kan t.ex. skriva dokument, rapporter och promemorior och den skriftliga delen av lärdomsprovet. De skall klara av muntlig kommunikation som telefonärenden, diskussioner, förhandlingar och möten samt referat och rappor-

ter. De studerande skall veta hur de skall kommunicera vid arbetsintervjuer och kunna utforma de dokument som behövs för detta.

De studerande skall kunna utnyttja facktidskrifter och andra informationskällor inom skönhetsbranschen. De skall kunna förmedla information, både muntligt och skriftligt till andra så att budskapet är tydligt och klart och språkbehandlingen god. De skall hela tiden utveckla sina kommunikations- och interaktionsfärdigheter och medverka till att utveckla kommunikationen på sin arbetsplats.

▲ **Centralt innehåll: att behärska olika språksituationer i arbetslivet**

De studerande skall känna till sina språkliga rötter och förstå språkets och kulturens betydelse för individens identitet och för ett smidigt samarbete mellan personer och intressegrupper i arbetslivet. De skall inse nyttan av litteratur, teater, film och andra medier. De skall kunna analysera och tolka både faktatexter och skönlitterära texter. De skall känna till det svenska språkets ställning i Finland, och skillnaderna mellan dialekt, finlandssvenskt talspråk och det allmänna svenska standardspråket. De skall inse nyttan av att behärska det svenska standardspråket, med tanke på vad arbetslivet kräver. De skall inse värdet av vårt lands tvåspråkiga kultur och betydelsen av flerspråkighet och kulturell mångfald, så att de kan tillämpa dessa insikter i olika kommunikationssituationer, både privat och i arbetslivet.

▲ **Centralt innehåll: att förstå språkets och kulturens betydelse.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå att man talar och skriver på olika sätt i olika situationer och kunna variera sitt eget språkbruk enligt situation
- förstå de väsentligaste begreppen och frågorna i texter som berör skönhetsbranschen och också kunna använda branschspecifika grundbegrepp i sitt eget språkbruk
- klara av att skaffa fram information ur olika källor, med hjälp av handledning och i grupp. De skall känna till de viktigaste tidskrifterna och uppslagsverken i skönhetsbranschen. De skall kunna utnyttja bibliotekstjänster och modern teknologi då det gäller att söka och förmedla information
- våga och kunna ta ordet i studie- och arbetsgruppsdiskussioner och framföra sina egna tankar och åsikter i diskussionerna
- kunna ta andra i beaktande i diskussionen, åtminstone i någon mån, och vara medvetna om vilken verkan den nonverbala kommunikationen har
- klara av att fylla i formulär som är viktiga i arbetet och att uppgöra rapporter

- kunna presentera sig själv och olika sakfrågor
- kunna fungera sakligt inom kundbetjäning
- kunna finna sådant som intresserar inom litteratur, film eller teater
- kunna arbeta tillsammans med olika människor, också i en mångkulturell arbetsgemenskap
- vara medvetna om hur de kommunicerar, öva sig i att bedöma sina egna kunskaper i modersmålet och kunna ställa upp mål för sin egen utveckling
- känna till det svenska språkets ställning i Finland och inse betydelsen av tvåspråkigheten och den nordiska samhörigheten.

3.1.1.2 Modersmålet, finska

I den finskspråkiga utbildningen är målen och det centrala innehållet (berömlig nivå) identiska med texten i modersmålet för studerande i den svenskspråkiga utbildningen, förutom till den del texten innehåller hänvisningar till finlandssvenskt språkbruk och finlandssvenska förhållanden.

3.1.1.3 Modersmålet, samiska

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till språkets centrala funktion som kulturskapare och -förmedlare. Studerandena skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska yrkesspråket i skönhetsbranschen också på samiska. Studierna skall stärka de studerandes samiska kulturella identitet och utveckla deras språkliga och kognitiva färdigheter.

De studerande skall ha en stark språklig identitet, så att de kan utveckla sina färdigheter i samiska och bevara kontakten till den samiska kulturkretsen. De skall kunna jämföra det samiska språkets och kulturens karaktäristiska drag med motsvarande i finskan. De studerande skall vara förtrogna med litteratur på samiska och med samisk kulturtradition så att de intresserar sig för samisk litteratur och konst.

▲ **Centralt innehåll: att behärska de karaktäristiska dragen i samiska språket och kulturtraditionen.**

De studerande skall behärska samiskans struktur och språkriktighet samt olika nyanser i talspråket i olika situationer. De skall kunna jämföra grundstrukturerna i samiskan med släktspråket finska. De skall behärska rättskrivning på samiska och kunna utveckla sin skriftliga förmåga. De studerande skall kunna skriva språkriktiga saktexter, t.ex. informationsmaterial, projektplaner, ansökningar och brev på samiska. De skall utveckla sin skriftliga och muntliga förmåga att uttrycka sig på samiska och skall ställa sig kritiskt till det de läser.

▲ **Centralt innehåll: att uttrycka sig skriftligt och muntligt på samiska i olika sammanhang.**

De studerande skall kunna kommunicera på samiska i frågor som berör yrket. De skall vara beredda att arbeta inom yrkena i skönhetsbranschen och att utveckla sitt yrkeskunnande på samiska så att de kan verka i motsvarande yrke inom den samiska kulturkretsen. De studerande skall vara förtrogna med de samiska näringarnas historia och aktuella läge. De skall kunna inhämta fakta genom olika medier och de skall kunna tänka kritiskt.

▲ **Centralt innehåll: kännedom om skönhetsbranschens centrala begrepp på samiska.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till vilken betydelse det samiska språket och kulturen har för deras egen identitet
- känna till de centrala drag som utmärker det samiska språket och kulturarvet
- kunna skriva sakter som hänför sig till yrket och arbetet på samiska
- kunna uttrycka sig muntligt på samiska i olika sammanhang
- behärska yrkets centrala begrepp på samiska så att de kan arbeta med de mest centrala uppgifterna inom skönhetsbranschen och utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk

3.1.1.4 Studier i modersmål och svenska/finska för studerande med ett främmande språk som modersmål, 4 - 6 sv

Målet för studierna är att uppnå en fungerande tvåspråkighet. Det förutsätter att studerandena utvecklar kunskaperna i svenska/finska och det egna modersmålet. De studerande skall ha muntlig och skriftlig kunskap i det svenska/finska standardspråket och även behärska fackspråket inom skönhetsbranschen för att kunna delta i utbildningen aktivt, självständigt och på jämlika grunder och för att kunna utöva sitt yrke samt utveckla sig själv och fungera i samhället.

Målet är en modersmålskunskap på sådan nivå att de studerande kan hålla kontakt med sin egen kultur och självständigt vidareutveckla och utnyttja sin kunskap i modersmålet.

3.1.1.4.1 Studier i det egna modersmålet

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska fackspråket i sin bransch också på sitt eget modersmål. Studierna skall förstärka de studerandes kulturella identitet och utveckla dem språkligt och kognitivt.

De studerande skall ha en stark språklig identitet som gör det möjligt att bevara banden till den språk- och kulturkrets där de vuxit upp. De bör ha kunskaper om sin egen kultur och sitt eget språk och kunna jämföra deras typiska drag med motsvarande drag i finländsk kultur och språk. De studerande skall bekanta sig med den egna kulturkretsens litteratur och traditioner så att de kan intressera sig för litteratur och konst på det egna språket.

▲ Centralt innehåll: kännedom om särdragen i det egna språket och kulturarvet.

De studerande skall känna till det egna språkets struktur och förstå sig på språkriktighet och olika nyanser i talspråket. De skall också kunna uppfatta grundstrukturerna i sitt eget språk jämfört med svenskan/finskan. De bör aktivt använda sina muntliga och skriftliga färdigheter i modersmålet. De studerande skall känna till modersmålets användningsmöjligheter och variationer inom respektive språkområde, och vänja sig vid att jämföra språkbrukssituationerna med motsvarande i Finland.

▲ Centralt innehåll: förmåga att uttrycka sig muntligt på det egna modersmålet och såvitt möjligt skrivfärdigheter för olika ändamål.

De studerande skall kunna behandla frågor i skönhetsbranschen på sitt modersmål. De skall ha beredskap att vid behov utveckla sitt yrkeskunnande på sitt eget modersmål så att de kan verka i motsvarande yrke inom sin egen kulturkrets. De skall kunna inhämta ytterligare kunskap genom olika medier även på sitt eget språk och kritiskt jämföra olika källor.

▲ Centralt innehåll: kännedom om skönhetsbranschens centrala begrepp på det egna modersmålet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de väsentligaste dragen i sitt språk och vara förtrogna med sin kulturbakgrund
- kunna uttrycka sig muntligt i de vanligaste kommunikationssituationerna inom den egna kulturkretsen
- behärska yrkets centrala begrepp så att de kan utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk.

3.1.1.4.2 Studier i svenska/finska som andraspråk

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall förstå det väsentliga innehållet i muntlig svensk-/finskspråkig kommunikation och utan möda följa med vad som behandlas, samt delta i arbetet. De skall förstå det väsentliga innehållet i skriftliga läromedel och kunna utnyttja det för att gå framåt i studierna. De bör bekanta sig med litteratur och olika skrivna texter på svenska/finska och såvitt möjligt på sitt modersmål och kunna motta impulser och upplevelser genom dem. De skall vara förtrogna med de allmännaste sätten för ickeverbal kommunikation i den finländska kulturen, uppfatta sociala nyanser och variationer i olika situationer i det svenska/finska språket samt använda sådana språkliga uttryck som passar för olika tillfällen och textarter. De bör kunna delta i socialt umgänge och fritidsaktiviteter och kunna följa med den samhälleliga debatten i tidningar och andra medier när det gäller frågor som angår dem själva och deras yrke.

▲ **Centralt innehåll: att uppfatta det väsentliga vid muntlig och skriftlig kommunikation.**

De studerande skall kunna använda språket i tal och skrift i vardagliga situationer. De skall känna till de viktigaste, mest betydelsefulla dragen i det svenska/finska uttalssystemet och vara bekanta med intonationen. De skall vänja sig vid att producera skriftligt material av olika slag och kunna formulera sina tankar på svenska/finska även i skrift. De skall våga sig på att avfatta varierande texter, lära sig använda texter som behövs i yrket och klara av att sköta ärenden skriftligt. De studerande skall känna till centrala strukturer i svenskan/finskan och kunna använda språket frimodigt i tal och skrift. De skall uppfatta betydelsen i komplicerade strukturer med ledning av saksammanhanget. De skall behärska grunderna i det svenska/finska rättstavningssystemet. De skall bli vana vid att urskilja likheter och olikheter mellan sitt modersmål och det svenska/finska språket.

▲ **Centralt innehåll: att känna till och använda det svenska/finska språkets fundamentala strukturer och kommunicera begripligt i tal och i skrift.**

De studerande skall känna till fackspråket och uttryckssätten inom skönhetsbranschen. De skall förstå både muntliga och skriftliga arbetsinstruktioner och bruksanvisningar inom skönhetsbranschen liksom också föreskrifter om arbetssäkerheten. De skall muntligt och skriftligt kunna behandla centrala frågor inom yrkesområdet på ett begripligt sätt på svenska/finska och såvitt möjligt också på sitt modersmål. De skall i arbete och i kundservice kunna använda språket enligt situationens krav

och veta hur man visar hövlighet i Finland. De skall känna till den finländska arbetskulturens väsentligaste drag och kunna handla i enlighet med dem. De skall kunna vidareutveckla sin yrkesidentitet och yrkesstolt-het med hjälp av sina kunskaper i svenska/finska.

▲ **Centralt innehåll: ett gott språkbruk inom skönhetsbranschen.**

De studerande skall inse vad modersmålet och tvåspråkigheten innebär, känna sina rötter och sätta värde på sin kultur samt stärka sin självkänsla och sin identitet genom att frimodigt använda sitt modersmål. De skall känna till hur samhället fungerar i Finland och bekanta sig med landets kultur. De bör på svenska/finska bekanta sig med sina samhälleliga rättigheter och skyldigheter. De bör förstå växelverkan mellan olika kulturer och orsakerna till kulturella konflikter och kunna hantera dem på ett konstruktivt sätt. De bör visa respekt och tolerans för olika människor och tänkesätt och ha förmåga att fritt och kritiskt betrakta olika synpunkter.

▲ **Centralt innehåll: insikter om betydelsen av språk och kultur samt kulturell växelverkan.**

De studerande skall kunna arbeta ansvarsfullt såväl ensamma som i grupp. De skall kunna inhämta kunskap ur olika källor, använda ordböcker och göra anteckningar på egen hand, och de bör kunna begagna sig av material i böcker och datanät för att utveckla sin språkkunskap och avancera i sina studier. De skall träna upp sig i kritiskt tänkande. De skall använda svenska/finska för att tillägna sig ändamålsenliga inlärningsstrategier.

▲ **Centralt innehåll: goda inlärningsfärdigheter och beredskap för livslångt lärande.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå det centrala innehållet i talad svenska/finska så att de klarar sig på svenska/finska i vardagliga situationer i arbetet inom skönhetsbranschen och i studierna
- förstå det centrala innehållet i skriftligt material som hänför sig till studierna, branschen, arbetet och samhället
- känna till de väsentligaste strukturerna i svenskan/finskan och den centrala yrkesterminologin i skönhetsbranschen, för att kunna uttrycka sig begripligt i tal och skrift i frågor som berör yrket och arbetet
- med handledning klara av skriftliga uppgifter
- kunna be om hjälp vid behov
- med handledning kunna bedöma utvecklingen av sin språkliga förmåga och uppställa mål för dess utveckling

- känna till finländska seder och arbetskultur och förstå orsakerna till kulturella skillnader så att de kan fungera i mångkulturella arbetsgrupper och miljöer
- kunna arbeta självständigt under handledning och i någon mån i grupp söka information ur olika källor
- kunna fungera som medborgare och uttrycka sig på svenska/finska.

3.1.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, 1/2 SV

3.1.2.1 Det andra inhemska språket, finska 2 sv

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 1 - 6 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 3-6 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall frimodigt kunna bemöta, förstå och tilltala finskspråkiga kunder, förmän och arbetskamrater och handla ändamålsenligt på basis av anvisningar, begäran och diskussion i skönhetsbranschens vardagliga arbets- och språksituationer. De studerande skall speciellt förstå tal och text som anknyter till yrket och samtala både direkt och i telefon. Vid behov skall de också kunna kommunicera skriftligen per e-post, fax och brev. De skall förstå och kunna fylla i yrkesspecifika blanketter, räkningar, beställningsformulär och kontrollistor och kunna skriva korta referat och rapporter. De studerande skall förstå kundens avsikt eller önskemål och kunna beskriva ändamålsenliga produkter och tjänster inom skönhetsbranschen på ett tillfredsställande sätt. De skall också kunna förklara funktioner och möjliga fel, utbyta åsikter och komplimanger och upprätthålla diskussionen. De skall kunna diskutera sina arbetsuppgifter och -praxis också på finska och kunna läsa broschyrer, föreskrifter, anvisningar och meddelanden som har anknytning till skönhetsbranschen. De studerande skall kunna följa med sin bransch och samhällseliga händelser också i finskspråkiga broschyrer, nätverk, massmedier och yrkespublikationer.

- ▲ **Centralt innehåll: att verka inom skönhetsbranschens arbetsuppgifter och kunna skaffa information**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå innehållet i korta, enkla, skriftliga och muntliga meddelanden som hänför sig till arbetet och arbetssäkerheten och kunna fungera enligt dem
- förstå och kunna betjäna kunder och sköta arbetsuppgifter på finska i åtminstone de väsentligaste situationerna.
- kunna fylla i en finskspråkig blankett som förekommer allmänt inom branschen
- kunna skriva ett meddelande eller ett kort referat som anknyter till yrket på finska med hjälpmedel.

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 7 - 9 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1-3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall inse betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och i det tvåspråkiga samhället. De skall handla och reagera åtminstone i de mest rutinemässiga uppgifterna på finska. De skall förstå kundens eller samtalspartens ärende eller önskemål, och kunna svara på frågor och be om tilläggsinformation. De studerande skall förstå föreskrifter och kunna läsa finskspråkiga arbetsanvisningar, åtminstone med hjälpmedel. De skall kunna läsa annonstexter, meddelanden och manualer som anknyter till arbetsuppgifterna och i någon mån kunna diskutera med sina finskspråkiga förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall kunna ta reda på sådana adresser, arbetsredskap, fakta och metoder som behövs ur finskspråkiga källor, samt också våga be om hjälp och ställa frågor på finska. De skall behjälpligt kunna berätta om sig själva, sitt arbete och sina erfarenheter för sina förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall våga säga sin åsikt på sammanträden också på finska och med hjälpmedel kunna skriva meddelanden, förklaringar och beställningar på finska.

- ▲ **Centralt innehåll: att kunna betjäna kunder på finska i väsentliga situationer och söka information ur finskspråkiga källor, åtminstone med hjälpmedel.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bemöta kunden, förmannen och arbetskamraten samt förstå och betjäna dem på finska i några vardagliga situationer

- visa att de förstår huvudpunkterna i en annons eller i en viktig anvisning genom att fungera enligt dem eller genom att förklara vad saken gäller
- kunna skriva meddelanden på finska och med hjälpmedel fylla i en enkel blankett eller kontrollista som anknyter till arbetsuppgifterna.

3.1.2.2 Det andra inhemska språket, svenska, 1 sv*)

*) undervisas i finskspråkiga yrkesläroanstalter

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1-3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till det svenska språkets och den svenska kulturens betydelse i dagens mångkulturella Finland, och de kan bete sig ändamålsenligt i internordiska sammanhang.

De studerande skall klara av rutinmässiga samtalskontakter i anslutning till det dagliga livet, arbetet, hemlandet och dess kultur, även om de inte alltid själva förmår hålla i gång diskussioner. De skall kunna handla enligt anvisningar, förbud och uppmaningar som gäller arbetet. De skall klara av vanliga kundservicesituationer, både som kunder och inom kundbetjäningen, vid direkt kontakt och i telefon och kan vid behov be om precisering eller förklaring. De skall kunna läsa korta texter som anknyter till bekanta situationer, t.ex. matsedlar, tidtabeller, annonser samt med arbetet sammanhängande säkerhetsföreskrifter och bruksanvisningar. De skall kunna, genom att anlita hjälpmedel, söka fram fakta som behövs i yrket. De skall kunna göra skriftliga anteckningar, anvisningar och beställningslistor i samband med arbetet.

▲ **Centralt innehåll: att kunna verka inom skönhetsbranschens arbetsuppgifter och i nordiska sammanhang.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå vardagliga och enkla muntliga uttryck och skriftliga meddelanden som berör dem själva, deras familj och närmiljö
- förstå det centrala innehållet i korta och enkla skriftliga och muntliga meddelanden angående arbetet och arbetssäkerheten inom branschen och kunna fungera enligt dem
- kunna söka information i annonser, anvisningar och kataloger på svenska

- klara av att med några ord betjäna kunder i åtminstone centrala arbets-situationer
- klara av att fylla i standardiserade blanketter som används i arbetet inom branschen.

3.1.3 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, 2 SV

I läroplanen har målen och bedömningen för de främmande språken i den grundläggande yrkesinriktade utbildningen differentierats i enlighet med om språket har studerats som A- eller B-språk. Det valda språket kan vara ett alldeles nytt språk för studeranden och då tillämpas målen och bedömningen för B-språket. Med A- och B-språk avses följande:

A-språk = ett främmande språk som börjar på åk 1 - 6 i grundskolan (tidigare lågstadiet)

B-språk = ett främmande språk som börjar på åk 7 - 9 i grundskolan (tidigare högstadiet).

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar för A-språk steg 2-5 och för B-språk steg 1-3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

3.1.3.1 Ett främmande språk, A-språk, 2 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall klara sig väl i vardagliga talsituationer och kunna beskriva händelser, erfarenheter, drömmar, förhoppningar och strävanden samt redogöra för sitt land och sin kultur. De skall förstå det huvudsakliga innehållet i vanligt tal som håller normalt tempo och i personliga brev och meddelanden och vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna delta i diskussioner samt skriva personliga brev och meddelanden om motiv som är bekanta och av personligt intresse och som hänför sig till vardagens liv, t.ex. familjen, fritiden, resor och aktuella frågor.

▲ **Centralt innehåll: att agera som privatperson i en internationell värld.**

De studerande skall kunna kommunicera på ett sakligt och artigt sätt vid betjäning av kunder både direkt och per telefon. De skall kunna presentera produkterna och servicen i skönhetsbranschen och diskutera dem med kunder bland annat genom att besvara de vanligaste frågorna om dem. De studerande skall kunna berätta om sin arbetsplats, sitt arbete och sina

arbetsuppgifter, material och arbetsredskap vid samtal med arbetskamrater och besökare som talar det främmande språket. De skall kunna redogöra för normer och seder i den inhemska arbetskulturen, även om arbetssäkerhet och miljöhänsyn, och veta det väsentligaste om motsvarande normer och seder i det land där språket ifråga talas. De skall förstå både skriftliga och muntliga anvisningar som rör arbetet och produkterna, exempelvis fax, e-post och reklam, så att de kan handla ändamålsenligt. De skall kunna ta emot respons om arbetet och produkterna, de skall kunna tillämpa sina kunskaper och färdigheter och motivera nödvändiga lösningar och rättelser.

De studerande skall kunna arbeta i internationella arbetsmiljöer och då kunna fråga efter information som berör arbetet och läsa facklitteratur inom skönhetsbranschen. Vid behov kan de utnyttja hjälpmedel, också den nyaste teknologin. De skall kunna avfatta enklare sammanhängande texter som berör arbetet, bl.a. beställningar, anvisningar och olika meddelanden.

- ▲ **Centralt innehåll: att kunna agera som arbetstagare i en internationell arbetsgemenskap.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå enklare muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till deras eget liv, och aktivt kunna söka information i t.ex. menyer, tidtabeller och broschyrer
- förstå korta och enkla muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till arbetet och arbetssäkerheten i skönhetsbranschen och kunna verka i enlighet med dem
- kunna söka information i broschyrer, anvisningar, och kataloger på främmande språk
- kunna berätta om sig själva och sin livssituation och om sina arbetsuppgifter inom skönhetsbranschen
- kunna skriva enkla personliga meddelanden och fylla i blanketter med personuppgifter samt blanketter som berör arbetet i skönhetsbranschen.

3.1.3.2 Ett främmande språk, B-språk, 2 sv

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna ställa och besvara sådana enkla frågor som gäller dem själva och den omedelbara konkreta omgivningen, om motparten talar långsamt och tydligt. De skall vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna kommunicera både verbalt och ickeverbalt t.ex. när de presenterar sig, gör inköp, skaffar biljetter och söker inkvartering. De skall förstå enkla uttryck och meningar bland annat i anvisningar, annonser och kataloger som hänför sig till välbekanta motiv i privatlivet och arbetslivet. De skall kunna skriva kortfattade enkla personliga meddelanden, som. t.ex. kort och fylla i blanketter av standardtyp som gäller arbetsrelaterade uppgifter och personuppgifter. De skall kunna uppfatta muntliga och skriftliga besked som ansluter sig till arbetet och kunna handla enligt situationens krav, självständigt eller med anlitande av andras hjälp.

▲ **Centralt innehåll: att kunna kommunicera privat och i arbetslivet.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå bekanta ord och uttryck som berör dem själva eller den omedelbara arbetsmiljön
- förstå uttryck, ord och enkla meningar i t.ex. bekanta annonser, kataloger och arbetsanvisningar
- med enkla ord och meningar kunna berätta om sig själva och sitt arbete, kunna skriva ett kort, enkelt meddelande om vardagliga arbetsuppgifter inom skönhetsbranschen och kunna fylla i en blankett med personuppgifter

Matematisk-naturvetenskapliga studier

3.1.4 MATEMATIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Studerandena skall i sitt kommande yrke kunna tillämpa matematiken mångsidigt och använda den som ett problemlösningsredskap. De skall behärska de elementära räkneoperationerna, såsom procesträkning och omvandling av enheter, i samband med yrkesrelaterade arbetsuppgifter. De skall kunna bilda bokstavsuttryck för relationer mellan storheter och beskriva arbets- och vardagslivets problem som modeller i form av tabeller, figurer, satser och ekvationer. De skall kunna lösa matematiska problem med hjälp av slutsatser, ekvationer och grafiska representationer. De studerande skall kunna tillämpa geometri i den utsträckning som krävs i skönhetsbranschen, t.ex. beräkna areor och volymer samt använda skalor.

- ▲ **Centralt innehåll: att lösa i yrket förekommande matematiska problem genom normala räkneoperationer, tillämpning av matematiska modeller och geometri.**

Studerandena skall mångsidigt kunna använda räkneapparater och datorer för att lösa matematiska problem. De skall kunna bedöma resultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna självständigt samla data och på basis av dem utarbeta statistik, tabeller och diagram som gäller deras bransch. De skall kunna läsa och tolka statistik. De skall behärska den ekonomiska matematik som behövs i vardags- och arbetslivet, bl.a. kostnads-, skatte- och lånekalkyler.

- ▲ **Centralt innehåll: bedömning av resultatriktighet och uppgörande och tolkning av statistik och tabeller samt ekonomisk matematik.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna räkna de additions-, subtraktions-, multiplikations- och divisionsräkningar som behövs i yrket
- kunna räkna procentandelar och använda enheter rätt
- kunna lösa de vanligaste matematiska problemen i skönhetsbranschen genom att antingen beskriva problemen eller dra slutsatser om dem med hjälp av ekvationer
- kunna använda räkneapparat och dator för att lösa de centrala matematiska uppgifterna i skönhetsbranschen
- kunna avläsa statistik, tabeller och grafiska framställningar som anknyter till skönhetsbranschen
- kunna beräkna areor och volymer på de vanligast använda kropparna
- kunna beräkna material- och produktionskostnader för de arbeten som utförs.

3.1.5 FYSIK OCH KEMI, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna de ur yrkets synvinkel viktigaste lagbundenheterna i fysiken, t.ex. värmeöverföring, luftfuktighet och värmeutvidgning. De skall kunna använda behövliga elapparater tryggt och ekonomiskt. De skall kunna arbeta ergonomiskt och därför känna till den fysik som hänför sig till ergonomi.

- ▲ **Centralt innehåll: de kunskaper i fysik som behövs för att uppnå yrkesskicklighet och upprätthålla arbetsförmågan.**

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta de med tanke på miljön och yrket centrala kemiska företeelserna och skall därför känna till de vanligaste grundämnena och föreningarnas egenskaper (t.ex. syre, kväve, väte, kol och oxider av dem, de viktigaste syrorna, baserna, salterna, kolhydraterna, fetterna och proteinerna). Studerandena skall kunna förvara och använda de substanser som behövs inom skönhetsbranschen rätt och kunna förstöra dem på behörigt sätt. De studerande kan i sitt arbete beakta substansernas speciella egenskaper så att de inte försätter sin egen och andras säkerhet eller miljösäkerheten i fara. De skall med ledning av beteckningarna på de ämnen och material samt produkter som förekommer inom skönhetsbranschen kunna identifiera och tolka de faktorer som påverkar hälsan och säkerheten och fungera på det sätt som situationen förutsätter.

- ▲ **Centralt innehåll: att känna till och beakta de inom skönhetsbranschen centrala kemiska företeelserna samt riktig användning, förvaring och förstöring av de ämnen som används inom skönhetsbranschen.**

De studerande skall i sitt arbete och i sitt privatliv kunna beakta naturens lagbundenheter och verka på sätt som är energibesparande och skonar miljön. De skall kunna beskriva livscykeln för någon produkt som används/tillverkas inom skönhetsbranschen och därmed förknippad energiomvandling.

- ▲ **Centralt innehåll: livscykel tänkande och därmed förknippad energihushållning.**

De studerande skall kunna göra observationer och mätningar rörande centrala fysikaliska och kemiska företeelser inom skönhetsbranschen. De skall kunna tolka fysikaliska och kemiska mätresultat och dra slutsatser av dem. De skall kunna bedöma mätresultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna dokumentera erhållna resultat i enlighet med skönhetsbranschens kvalitetskrav och presentera resultaten t.ex. med tabeller och grafiska representationer. De skall självständigt kunna leta fram fakta som behövs i arbetet ur olika källor samt kritiskt granska sådana data och bearbeta dem för praktiska tillämpningar. De skall kunna tillämpa sina kunskaper i fysik och kemi genom att tillägna sig ekonomiska och naturvänliga arbetssätt och tekniker.

- ▲ **Centralt innehåll: experimentellt arbete, bedömning av resultatens riktighet och dokumentering av erhållna resultat.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna förstå de från yrkets synpunkt viktigaste fysikaliska och kemiska företeelser och lagbundenheter som anknyter till de vanligaste arbetsuppgifterna
- kunna arbeta utan att orsaka fara för sig själv, andra eller omgivningen och tryggt och ekonomiskt använda olika apparater såsom elapparater
- kunna förvara och använda i arbetet behövliga kemikalier rätt och förstöra avfallet på behörigt sätt
- kunna identifiera och tolka hälso- och säkerhetsfaktorer med ledning av beteckningarna för de centrala ämnen och material som används/tillverkas inom skönhetsbranschen och fungera såsom beteckningarna förutsätter
- kunna beskriva livscykeln för någon produkt
- kunna utföra mätningar enligt anvisningar, dokumentera mättningsresultaten och uppgöra en läsbar rapport över resultaten.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga studier

3.1.6 SAMHÄLLS-, FÖRETAGS- OCH ARBETSLIVSKUNSKAP, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna verka aktivt inom sin läroanstalt och i miljöer med anknytning till studierna, t.ex. vid andra läroanstalter, inom olika arbetsgemenskaper och utomlands vid utbyte av studerande. De skall veta vilka rättigheter och förpliktelser som gäller för deras egna studier och för deras åldersstadium samt känna till de grundläggande medborgerliga rättigheterna och skyldigheterna, förstå sitt samhälleliga ansvar och handla i enlighet härmed. De skall vara kapabla att fungera som aktiva samhällsmedlemmar. Dessutom skall de veta det väsentligaste om EUs beslutssystem och hur det påverkar medborgarnas aktiviteter.

▲ **Centralt innehåll: att verka som grupp- och samhällsmedlem och som EU-medborgare.**

De studerande skall kunna sköta sin egen ekonomi och sina ekonomiska förpliktelser, såsom skatterna. De skall inse vad skatterna betyder för finansieringen av samhällets välfärdsservice, och känna till systemen för social trygghet i Finland så att de vid behov kan utnyttja dem. De skall förstå hur hushållens och företagens verksamhet påverkar sysselsättningen och samhällsekonomin så att de främjar dem som konsumenter och inom kundbetjäning. De skall förstå Finlands ställning i relation till andra länder och i sitt handlande ta hänsyn till principerna för hållbar utveckling.

▲ **Centralt innehåll: insikt om hushållens och företagens roll i Finlands samhällsekonomi.**

De studerande skall aktivt kunna söka sig ut i arbetslivet eller någon medborgerlig verksamhet. De skall sätta värde på sitt yrke och sina färdigheter och kunna presentera dem för arbetsgivare i syfte att få en arbetsplats eller för intressegrupper i syfte att bli företagare. De skall beakta att alla människor har samma medborgerliga rättigheter och skyldigheter. De skall känna till arbetsmarknadens verksamhetsprinciper och funktionssätt och centrala avtalsförfaranden så att de kan ingå arbetsavtal i sin bransch och därvid se till sina rättigheter och sitt ansvar som medlemmar av en arbetsgemenskap. De skall veta vilka rättigheter de har på den internationella arbetsmarknaden och vara i stånd att söka arbete framför allt i EU-länderna.

▲ **Centralt innehåll: att fungera som medlem i arbetsgemenskapen och enligt arbetsmarknadens tillvägagångssätt.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna verka inom sin läroanstalt och under inlärn timer i arbetet enligt där givna regler
- kunna fungera i enlighet med de rättigheter och förpliktelser som gäller studierna och det egna åldersstadiet
- kunna fungera som samhällsmedlem i enlighet med de grundläggande medborgerliga rättigheterna och skyldigheterna
- under handledning kunna planera sin egen ekonomi och sköta sina ekonomiska förpliktelser
- känna till sina rättigheter och förpliktelser som arbetstagare och kunna söka arbete, ingå arbetsavtal och iaktta vad som där avtalats
- kunna analysera sitt eget beteende som konsument och dess inverkan på sysselsättningen och samhällsekonomin
- under handledning kunna söka information om EU-beslutsfattandet och -arbetsmarknaden.

Gymnastik och hälsokunskap

3.1.7 GYMNASTIK OCH HÄLSOKUNSKAP, 2 SV

Mål och centralt innehåll för gymnastik, berömlig nivå

De studerande skall besitta de centrala kunskaper och färdigheter som behövs för ett sunt levnadssätt och motionsintresse. De skall kunna uppgöra en personlig motionsplan, följa den och bedöma effekterna av den. De

skall idka gymnastik och idrott för att bevara och förbättra sin hälsa och sitt välbefinnande samt sin funktions- och arbetsförmåga. De skall genom sina kunskaper och handlingssätt visa att de förstår sambanden mellan dels motion och hälsa dels hälsa och funktions- och arbetsförmåga och kunna bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med olika metoder.

- ▲ **Centralt innehåll: uppgörande av motionsprogram samt genomförande och uppföljning av dem.**

De studerande skall kunna skaffa sig för hälsan och humöret välgörande upplevelser och erfarenheter av olika motionsformer i olika omgivningar under alla årstider. De skall kunna bedöma sina upplevelser och erfarenheter. De skall vara ansvars-kännande och beakta andra vid interaktion. De skall följa överenskommelser och tidtabeller, ta ansvar och hjälpa andra i motions- och andra sammanhang.

- ▲ **Centralt innehåll: idkande av olika motionsformer i olika miljöer.**

Mål och centralt innehåll för hälsokunskap, berömlig nivå

De studerande skall genom sitt kunnande och agerande visa att de har förmåga och vilja att främja och bevara hälsan. De skall visa att de inser vilken betydelse den mentala hälsan, människorelationerna och sexualiteten har för funktionsförmågan samt känna till hur tobak och rusmedel inverkar på hälsan. De skall kunna motverka faktorer som sliter på hälsan och främja faktorer som bygger upp den. De skall visa att de inser sambanden mellan motion, näring och hälsa.

De studerande skall känna till sambanden mellan arbete och hälsa och de centrala belastningsfaktorer som förekommer på yrkesområdet samt i samarbete med andra kunna utveckla trygga och sunda arbetsmetoder och en trygg och sund arbetsmiljö.

De skall behärska de vanligaste förstahjälpsituationerna och de ergonomiska kraven i arbetet. De skall kunna utnyttja företagshälsovårdens tjänster och möjligheterna till arbets- och arbetsplatsmotion för att upprätthålla arbetsförmågan.

- ▲ **Centralt innehåll: hälsofrämjande verksamhet i arbetet och på fritiden samt förebyggande av arbetsrelaterade riskfaktorer och olycksfall.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna göra upp ett personligt motionsprogram och genomföra det
- kunna fungera på ett sätt som främjar hälsan och bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med någon metod

- följa överenskommelser och tidtabeller eller komma överens om ändringar och genomföra sin andel i motions- och andra sammanhang
- visa att de är medvetna om seder och vanor som främjar hälsan
- kunna identifiera de centrala belastningsfaktorerna på yrkesområdet och under handledning kunna utveckla sunda arbetsvanor och en sund arbets-miljö i samarbete med andra
- kunna söka hjälp och handledning för att upprätthålla hälsan samt arbets- och funktionsförmågan.

Konst- och färdighetsämnen

3.1.8 KONST OCH KULTUR, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall engagera sig aktivt i konstnärliga och kulturella aktiviteter och förnya kulturen i sin skolgemenskap t.ex. genom att medverka till att utveckla och upprätthålla skolornas estetiska, visuella och auditiva framtoningar. De skall förstå konstens betydelse i sitt eget liv och känna till dess olika uttrycksformer i ett mångkulturellt samhälle. De skall också kunna inhämta och hantera kunskap som förmedlas via olika medier.

▲ **Centralt innehåll: att delta i ortens eller skolgemenskapens konstliv och kulturevenemang.**

De studerande skall kunna utnyttja och uppskatta traditionerna inom skönhetsbranschen. De skall i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de värden som har betydelse inom kundernas kulturkrets och veta att konsten tar sig olika uttryck i olika kulturer.

▲ **Centralt innehåll: kännedom om och utnyttjande av skönhetsbranschens traditioner.**

De studerande skall med hjälp av sina idéer och föreställningar kunna tillverka en konstnärlig produkt och då kunna avancera från kunskapsinhämtande och idéplanering till en färdig produkt. De skall i materialval och arbete tillämpa principerna för ekologisk hållbarhet. De skall kunna bedöma egna och andras arbetsprocesser och resultat samt utnyttja erhållen respons för vidareutveckling av sitt arbete. De studerande skall uppfatta estetiska kvaliteter i sin arbets- och livsmiljö och se hur de påverkar livskvaliteten.

▲ **Centralt innehåll: att tillverka en egen produkt samt miljömedvetenhet.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna delta i konstnärliga och kulturella aktiviteter på orten
- under handledning kunna delta i utvecklingen av en trivsamt och fungerande skolgemenskap och arbetsmiljö
- under handledning kunna inhämta information som förmedlas via medier för sina produkter och kunna bedöma den
- i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de, ur arbetets eller kundbetjäningens synpunkt, centrala värderingar som har betydelse i kundens kulturkrets
- i sitt arbete kunna ta hänsyn till energiförbrukning och naturresurser bl.a. vid val av material
- under handledning på det sätt som är lämpligast för studerandena själva eller branschen kunna skapa en produkt för hand eller på något annat sätt som uttrycker deras tankar, känslor och föreställningar.

3.1.B Valfria studier

3.1.9 VALFRIA TILLÄGGSSTUDIER I DE OBLIGATORISKA STUDIERNAS

Som valfria studier kan väljas tilläggstudier i studierna som beskrivs i punkt 3.1.A. Läroanstalten definierar studiernas mål, centrala innehåll och bedömning.

3.1.10 MILJÖKUNSKAP, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna arbeta för en hållbar utveckling och naturens mångformighet och kunna göra etiskt och ekonomiskt hållbara val både som medborgare och i sitt yrke. De skall inse nödvändigheten av hållbar utveckling och förstå hur människans handlande sammanhänger med miljön och naturens jämvikt, lokalt och globalt. De skall förstå vad utnyttjandet och förädlingen av naturresurser, konsumtion samt hanteringen av avfall och utsläpp har för samband sinsemellan och med naturskyddet och miljövärdet.

De studerande skall värdesätta sin omgivning och komma ihåg att människor har rätt till en sund miljö. De skall kunna bedöma hur deras egna aktiviteter och konsumtionsvanor påverkar miljöns tillstånd och försöka ändra på olämpliga konsumtions- och produktionssätt och arbeta aktivt som konsument för att understödja sådan produktutveckling som minskar belastningen på miljön. De skall känna till miljöriskerna inom

skönhetsbranschen och kunna använda sina kunskaper i miljövard för att minimera dem.

De studerande skall i vardagslivet och på arbetsplatsen vara medvetna om att miljöfrågorna är invecklade och kontroversiella och i sina avgöranden kunna beakta olika synpunkter. De skall vara i stånd att inhämta information om miljön och att bedöma de direkta och indirekta miljöeffekterna av sina egna konsumtionsval.

De studerande skall värdesätta sin livsmiljö och kulturtraditionerna. De skall kunna hålla bostads- och arbetsmiljöer i gott skick, trivsamma, sunda och estetiskt tilltalande. De skall förhålla sig ansvarsfullt till den visuella och auditiva kulturmiljön och det nationella kulturarvet. De skall delta i läroanstaltens verksamhet för hållbar utveckling. De skall kunna medverka till utveckling av sin närmiljö.

- ▲ **Centralt innehåll: bevarande av naturens mångformighet, ekologiskt riktiga konsumtionsvanor och aktiviteter som främjar hållbar utveckling.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med respekt kunna utnyttja det som Finlands natur har att erbjuda t.ex. i form av rekreation
- under handledning kunna träffa hållbara val i yrket och som konsument
- kunna beakta miljöriskerna i samband med arbetet
- kunna handla ansvarsfullt i enskilda situationer och vid behov fråga om råd
- kunna iaktta arbetsplatsens miljöbestämmelser från det egna arbetets synpunkt
- kunna hålla sin skol-, arbets- och boendemiljö ren och städad
- kunna fundera över marknadsmekanismernas effekter på det egna konsumentbeteendet och bedöma sin egen konsumtion med tanke på hållbar utveckling
- under handledning kunna inhämta miljöfakta om yrket i olika källor och tillämpa dem i sitt arbete.

3.1.11 INFORMATIONS- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall aktivt och ansvarsmedvetet kunna använda informations- och kommunikationstekniska hjälpmedel för anskaffning, hantering, produktion och förmedling av information såväl i arbetet inom sin bransch som i samhällelig verksamhet. De skall kunna hantera datafiler,

dvs. söka fram, lagra och kopiera dem samt skicka dem som e-post. De skall kunna använda ordbehandlings-, tabell-, rit- och databasprogram och foga in tabeller och bilder i text. De skall mångsidigt kunna använda den informationstekniska utrustningen också för självständiga studier och utnyttja de möjligheter som informationstekniken ger när det gäller livslångt lärande och samarbete via olika nätverk. De studerande skall kunna använda olika sökfunktioner och kritiskt granska erhållen information samt omarbete den till relevant kunskap, och de skall kunna förmedla information genom att utnyttja olika datakommunikationstjänster.

- ▲ **Centralt innehåll: användningen av informationsteknik, olika informationskällor och datakommunikationsmedel på det egna yrkesområdet och i privatlivet.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna använda åtminstone ett ordbehandlingsprogram
- kunna söka, lagra och kopiera datafiler
- kunna söka relevant information ur t.ex. internet
- kunna använda e-post
- under handledning kunna använda datakommunikationstjänster.

3.1.12 ETIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna inhämta information om etiska frågor inom sin egen bransch och bedöma de värderingar och etiska problem som är förbundna med deras eget liv och deras människorelationer, med samhället, miljön, arbetslivet, företagsverksamheten och de olika yrkena. De skall kunna bedöma vad etiska värden, normer, dygder och åskådningar betyder i deras liv och i relationerna människor emellan. De skall kunna diskutera etiska frågor och livsåskådningsfrågor och motivera sina åsikter. De skall kunna diskutera och hantera etiska problem som angår arbetslivet och skönhetsbranschen.

- ▲ **Centralt innehåll: att fundera över frågor om etik, livskunskap, yrkesetik och samhällsetik som är förbundna med studerandenas eget liv.**

De studerande skall kunna träffa etiskt grundade avgöranden och bedöma deras effekter med tanke på människovärde, rättvisa och hållbar utveckling. De skall både självständigt och i samråd med andra kunna lösa värde- och normkonflikter på etiskt godtagbara sätt, särskilt i frågor som rör arbetslivet och skönhetsbranschen. De skall agera på ett ansvarsmedvetet och etiskt hållbart sätt i konfliktsituationer och ha intresse för utveckling av den egna branschens värdegrunder och etiska principer.

- ▲ **Centralt innehåll: att lösa värde- och normkonflikter inom skönhetsbranschen och agera ansvarsmedvetet och etiskt i konfliktsituationer.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna diskutera värderingar i fråga om sitt eget liv och sina människorelationer samt kring etik och livsåskådning
- kunna motivera sina egna val som baserar sig på värderingar
- i samråd med medlemmar i arbetsgemenskapen kunna lösa värde- och normkonflikter som förekommer inom skönhetsbranschen på ett etiskt godtagbart sätt
- kunna handla ansvarsfullt och på ett etiskt godtagbart sätt i konflikt-situationer som berör yrket
- under handledning kunna inhämta information om etiska frågor inom branschen.

3.1.13 KULTURKÄNNEDOM, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna fungera med människor från olika kulturer. Hit hör bland annat sätten att inleda bekantskap, hälsa och ta emot gäster, det fysiska reviret, vad det passar sig att samtala om, männens och kvinnornas olika roller, och både skrivna och oskrivna regler och normer för klädsel och uppträdande.

- ▲ **Centralt innehåll: uppträdande och klädsel, sätten att bemöta arbetskamrater, kunder och gäster.**

De studerande skall inom skönhetsbranschen kunna identifiera kulturskillnader i arbetsplatsbeteende, i arbetsplatshierarkin och PR-verksamheten och kunna bete sig rätt i normala situationer i arbetet, framför allt i kundservicesammanhang.

- ▲ **Centralt innehåll: flexibelt beteende enligt organisationsmiljö och arbetsuppgift.**

De studerande skall för personer från andra kulturer kunna presentera sitt eget lands kulturella miljö, t.ex. huvuddragen i dess historia, landets sevärdheter och konst, sportprestationer och underhållning, och noggrannare kunna redogöra för kunnandet, arbetssätten och innovationerna inom den egna branschen.

- ▲ **Centralt innehåll: kännedom om de väsentliga kulturdragen och presentation av dem.**

De studerande skall kunna ställa betydande händelser och epoker i hembygdens och landets historia i relation till grannländernas historia och världshistorien. De skall kunna diskutera olika länders tolkningar av historien. De skall kunna jämföra sitt eget lands och Europas centrala kulturströmningar och -påverkare.

- ▲ **Centralt innehåll: kännedom om och jämförelse av huvuddragen i Finlands och grannländernas historia och nuläge.**

De studerande skall känna till landvinningarna inom skönhetsbranschen i andra länder.

- ▲ **Centralt innehåll: kännedom om skönhetsbranschens mest betydande framsteg.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De kan studerande skall

- under handledning kunna söka information om skillnader mellan människors vardagliga aktiviteter i Finland och några andra länder
- kunna bemöta också utländska kunder och gäster utan större kulturkonflikter
- kunna berätta om centrala fakta om Finland och sitt arbete för utländska gäster
- kunna söka information och berätta om resultat inom skönhetsbranschen i något annat land eller identifiera sådana drag i tjänster, produkter eller arbetssätt inom skönhetsbranschen som har sitt ursprung i något annat land
- under handledning kunna söka information om främmande länder och kulturer.

3.1.14 PSYKOLOGI, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall vara medvetna om sitt eget inlärningsbeteende och känna till de grundläggande inlärningsmekanismerna så att de kan utveckla sina inlärningsfärdigheter. De skall kunna förstå och förklara både sitt eget och andra människors agerande i normala arbetssituationer genom att tillämpa psykologiska baskunskaper om varseblivningen, tänkandet, personligheten, känslorna och andra faktorer som reglerar beteendet. De skall med hjälp av sitt psykologiska vetande uppfatta egna

och andras känslor och attityder och kunna hantera dem i enlighet med situationens krav. De skall kunna tillämpa psykologiskt kunnande för att utveckla sin självkänedom och sin jagbild.

- ▲ **Centralt innehåll: att förstå och förklara människors agerande med hjälp av kognitiv psykologi och personlighetspsykologi, att utveckla sina inlärningsfärdigheter och sin självkänedom.**

De studerande skall känna till psykologiska faktorer av betydelse för verksamheten inom grupper och team så att de klarar av kundservice och grupparbete. De skall känna till gruppdynamiken på arbetsplatser och kunna samarbeta i olika roller. De bör klara av samarbete med människor av olika slag. De skall kunna identifiera olika ledarstilar och arbetsplatskulturer och handla som dessa förutsätter.

- ▲ **Centralt innehåll: att kunna fungera i människorelationer och växelverkan med andra på arbetsplatsen och att förstå och förklara agerandet med hjälp av social- och organisationspsykologi.**

De studerande skall veta vad motivationen betyder för ett målinriktat agerande i och utanför arbetet och med dess hjälp kunna bedöma och förklara sin egen prestation och förbättra sin kapacitet. De skall förstå hur engagemang för arbetet och identifikation med gruppen inverkar på prestationerna och trivseln i arbetet och försöka tillämpa detta vetande i sin egen verksamhet.

- ▲ **Centralt innehåll: motivation, identifikation och engagemang och deras betydelse för egna och andras arbetsprestationer.**

De studerande skall känna till de centrala faktorer och regleringsmekanismer som påverkar den psykiska arbets- och funktionsförmågan och aktivt kunna verka för välbefinnandet på arbetsplatsen. De skall vara medvetna om de psykiska faktorer som påverkar orken och stresshanteringen och kunna inverka på dessa så att de orkar bättre. De skall känna till hurdana psykiska problem, kriser och mentala störningar som förekommer och skall vid behov kunna söka sakkunnig hjälp.

- ▲ **Centralt innehåll: att bevara den psykiska arbets- och funktionsförmågan och kunna söka hjälp för psykiska problem.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de viktigaste inlärningsfaktorerna och under ledning kunna bedöma sitt eget inlärande
- med hjälp av psykologi kunna förklara människors agerande i normala situationer i arbetslivet och sitt eget agerande i och utanför arbetslivet

- kunna tillämpa central psykologisk kunskap i vanlig kundbetjäning och i annan växelverkan på arbetsplatsen
- kunna beakta betydelsen av motivation, identifikation och engagemang för sina egna prestationer
- kunna fundera över sina möjligheter att främja sin psykiska arbets- och funktionsförmåga.

3.1.15 FÖRETAGSVERKSAMHET, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utveckla och bedöma affärsidéer av skilda slag och välja en idé som anknyter till deras utbildning samt förverkliga den och skydda den. De skall kunna presentera sin idé visuellt och i skrift samt utforma produkter och tjänster utgående från den. Vid planeringen skall de beakta kravet på hållbar utveckling. De skall kunna uppställa ekonomiska mål för sin affärsidé.

▲ **Centralt innehåll: utveckling av affärsidé och produktutveckling.**

De studerande skall kunna överväga alternativen för startande av eget företag och hur det eventuella företaget inverkar på arbetskarriär och privatliv. De skall behärska de vanligaste företagsformerna, ansvarsfördelningen i dem och beskattningen av dem och behärska förfarandet när ett företag grundas och veta vilka speciella drag som präglar företag i branschen. De skall kunna uppgöra de handlingar som behövs när man grundar ett företag och vid byte av företagsform.

▲ **Centralt innehåll: grundandet av företag.**

De studerande skall kunna fungera serviceinriktat i ett företags interna och externa relationer. De skall kunna utgå från faktiska behov vid försäljningsplanering och kundkontakter. De skall kunna agera så att kunderna är belåtna, vilket är förutsättningen för framgång och kontinuitet i all företagsverksamhet. I kundrelationerna skall de kunna beakta företagets produktansvar och konsumenternas rättigheter.

▲ **Centralt innehåll: kundservice och försäljning.**

De studerande skall kunna gestalta marknadsföringen av produkter eller service i olika skeden. De skall kunna identifiera inre och yttre faktorer av betydelse för marknadsföringen. De skall förstå att söka de rätta målgrupperna för ett företags produkter eller tjänster och att inrikta marknadsföringen på dem. De skall kunna skaffa behövlig information via olika kanaler samt utnyttja statistik- och registerdata för att inhämta fakta. Med ledning av dessa skall de studerande kunna planera marknadsföringen för

tilltänkta företag samt fatta beslut om priser, produkter, tillgänglighet och marknadskommunikation. De skall härvid arbeta kundinriktat och eftersträva varaktiga kundrelationer.

▲ **Centralt innehåll: marknadsföring av företag och produkter.**

De studerande skall kunna handla i enlighet med etiska värderingar i sin företagsverksamhet. De skall kunna planera omfattningen av det tilltänkta företagets verksamhet med hänsyn till de behövliga resurserna och finansieringen av dem. De skall kunna budgetera verksamheten och följa med det ekonomiska utfallet. De skall kunna beräkna intäkter och kostnader, prissätta produkter och tjänster och beakta sambanden mellan rabattförsäljning och lönsamhet. De skall på basis härav kunna uppgöra resultat- och balansräkningar samt analysera behoven av omläggningar i verksamheten. De studerande skall behärska de viktigaste av skönhetsbranschens andra nyckeltal, veta var jämförelsetal erhålls och kunna använda dessa vid verksamhetsplaneringen. De skall kunna risktagning och riskhantering. De skall behärska löneuträkningens principer, känna till lönernas kostnadseffekter och kunna uppgöra med löneutbetalningen förenade anmälningar till skattemyndigheter och försäkringsbolag.

▲ **Centralt innehåll: uppföljning av ett företags ekonomi.**

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- ha initiativförmåga och kunna bedöma sina möjligheter som yrkesutövare
- som medlem i en bekant grupp kunna söka information om små och medelstora företag inom branschen och utveckla affärsidéer i liten skala utgående från egna produkter eller tjänster
- förmå sätta upp ekonomiska mål för sitt företag
- kunna marknadsföra sin produkt eller sina tjänster i närmiljön och betjäna sina kunder
- kunna prissätta produkten eller tjänsten på ett lönsamt sätt och beräkna intäkter och kostnader
- kunna söka information om etiska frågor i företagsverksamheten inom sin egen bransch och under handledning kunna fundera över sin egen verksamhet.

3.2 Yrkesinriktade studier och inlärn timer i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning

3.2.A Gemensamma yrkesinriktade studier i examen

3.2.1 GRUNDVÅRD AV HUDEN, 30 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Följande centrala innehåll beaktas i bedömningen av varje centralt innehåll i hudens grundvård.

De studerande bör kunna tillämpa sina kunskaper i kundbetjäning vid de behandlingar som utförs samt i försäljningen av produkter och behandlingar. De bör kunna tolka kundens behov och önskemål och använda informationen för att lyckas i betjäningen. De studerande bör kunna tillämpa sina yrkesinriktade interaktiva färdigheter i kundbetjäningen. De bör kunna ta emot klagomål från kunden och behandla den lugnt och sakligt. De bör kunna analysera och utveckla sina färdigheter i kundbetjäning. De bör kunna fungera som medlem i en arbetsgrupp och följa goda seder och bruk samt fungera tjänstvilligt och artigt samt respektera andra. De bör ha bildat sig en uppfattning om kosmetologens arbete och ansvar. I de studerandes arbete bör synas skönhetsbranschens värderingar (respekt för människovärdet, individens självbestämmanderätt, likvärdighet, tolerans och hållbar utveckling). De skall kunna ifrågasätta saker och motivera sitt eget handlande etiskt ur olika synvinklar. De bör fungera ansvarsfullt och yrkesmässigt. De bör kunna ställa upp mål för sin yrkesmässiga utveckling och kunna ta ansvar för sina studier. De bör kunna skaffa information från olika källor och bör kunna använda informationsteknik som hjälpmedel. De bör under handledning kunna identifiera sin egen inlärn timerstil och dra nytta därav då de utvecklar sin yrkesskicklighet. De bör kunna fatta självständiga beslut och lösa de problem som uppstår i kosmetologens arbete. De bör på eget initiativ skaffa sig behövliga tilläggskunskaper, handledning och yrkestöd. De bör kunna främja orken i sitt arbete. De bör utvärdera sitt eget arbete och sin egen verksamhet. De bör be om och ta emot feedback och utnyttja sig av det i sin personliga och yrkesmässiga utveckling. De bör kunna upprätta nya kundkontakter och upprätthålla redan befintliga och stabila kontakter.

▲ Centralt innehåll: kundbetjäning.

De bör kunna rengöra, sköta om, desinficera och sterilisera arbetsredskap och utrustning genom att följa principen om funktionell säkerhet och hållbarhet. De bör kunna hålla rent och snyggt på arbetsplatsen samt

kunna behandla de problemavfall som arbetet skapar. De bör fungera aseptiskt riktigt. De bör kunna sköta sin personliga hygien så, att de inte blir smittade eller smittar andra.

▲ **Centralt innehåll:**
hygien.

De studerande bör kunna berätta för kunden om användningsmetoden av de olika produkter de säljer, deras viktigaste råämnen och egenskaper samt deras välgörande inverkan på hud och kropp. De bör kunna motivera sitt val av produkter och behandlingsmetoder på basen anatomin, fysiologin och den kosmetiska kemin.

Centralt innehåll:
råämnes- och produktkunskap.

Det centrala innehållet i hudens grundvård omfattar ansiktets, kroppens, händernas och fötternas hudvård och detta innehåll bedöms i samband med de olika delområden.

De studerande bör kunna undersöka huden genom att se och känna på den samt göra en hudanalys på kunden. De bör kunna definiera olika hudtyper. De bör kunna beakta förändringar i huden och använda sig av sina kunskaper i anatomi, fysiologi samt hudsjukdomar. De bör kunna tillämpa sina kunskaper i hygien och produktkunskap i de behandlingar de utför. De bör kunna skilja på de hudproblem och sjukdomar, som kan skötas kosmetiskt och vid behov kunna anvisa kunden en hudläkare. De studerande bör kunna behandla kundens hud utgående från den plan de gjort upp. De bör ändamålsenligt och säkert kunna använda vårdmetoder och produkter avsedda för olika hudområden. De bör kunna redogöra för hur de olika hudtypernas grundvård inverkar på huden och på människans välbefinnande. De bör självständigt kunna planera och genomföra hudvårdsarbetet. De bör kunna handleda kunden i frågor gällande skydd av huden och hur man förebygger hudsjukdomar. De studerande bör till sina kunder kunna sälja grundbehandlingar av huden och hudvårdsprodukter. De studerande bör kunna hushålla med produkter och tillbehör och följa principen om hållbar utveckling. De bör kunna redogöra för kunden om hudvårdens historia och behandlingsmetodernas och produkternas nationella och internationella utveckling. De studerande bör arbeta ergonomiskt riktigt och kunna motivera sina lösningar och sitt handlande.

▲ **Centralt innehåll:**
grundvård av huden.

Massagens centrala innehåll omfattar ansiktets, kroppens, händernas och fötternas hudvård och detta innehåll bedöms i samband med de olika delområden.

De studerande skall kunna planera och genomföra en massagehelhet, där massagegreppen tillämpas enligt målsättningen och enligt kundens kroppsliga hälsa. De bör kunna definiera behovet av massage tillsammans med kunden. De bör kunna förena kroppsdelarnas olika massagesätt till en vårdhelhet samt kunna välja rätta produkter till massagen. De bör behärska den klassiska massagens grundgrepp (strykning, friktion, tryckning, klappning, vibration) och kunna tillämpa den på olika kroppsdelar. De bör känna till massagens verkningar och känna till användningsmöjligheterna samt massagens kontraindikationer. De studerande bör känna till människans anatomi och fysiologi, förstå hållningsorganens och de rörliga organens normalbyggnad samt kunna tillämpa denna kunskap på massagen. De bör kunna namnge de muskler de masserar samt deras fästpunkter. De studerande bör kunna reglera sina massagegrepp, kraft, rytm och snabbhet så att massagen motsvarar målet för behandlingen och kundens önskemål. De skall kunna utföra massage på kunder i olika åldersgrupper och på kunder som lider av olika funktionsstörningar i huden och kunna motivera sina lösningar och sitt utförande. De bör fungera hygieniskt och beakta betydelsen av en trivsamt miljö för att nå målen med massagen. De studerande skall arbeta ergonomiskt riktigt. De bör kunna bedöma sitt eget arbete och dess resultat samt ta emot feedback och utveckla sin massage utgående från den.

▲ **Centralt innehåll:**
massage.

De studerande skall i kundens ansiktsbehandling som hjälpmedel kunna använda utrustning som ger värme, som rengör och desinficerar. De skall kunna utföra ansiktsbehandlingar med två olika vårdserier. De skall kunna välja passande produkter åt kunden och kunna använda dem riktigt. De studerande skall på kunden kunna utföra hudrengöring, peeling, lägga ansiktsmask samt skydda huden på rätt sätt. De skall kunna utföra mekanisk djuprengöring, ta bort komedon (pormaskar), pustulan och milier i enlighet med målsättningen för vården men utelämna hudpartiet runt ögonen. De skall kunna anpassa ansiktsmassagen till den övriga grundvården av ansiktet och utföra den enligt målsättningen för behandlingen.

▲ **Centralt innehåll:**
hudvård av ansiktet.

De studerande skall kunna ge kunden fot- och handvård enligt kundens behov och önskemål. De skall i behandlingen av händer och fötter som hjälpmedel kunna använda fotborr och kunna utföra fotvården med borr. De skall kunna observera förändringar som skett på händerna och fötterna samt på naglarna och nagelbanden och hur förändringarna påverkar planering och utförande av vården. De studerande bör kunna ta bort för-

hårdnader, liktornar, huduppluckringar och sprickor, sköta nageltrång samt göra naglarna kortare och tunnare och känna igen vårtorna. De skall kunna råda kunden att uppsöka läkare om de misstänker nagel- eller fotsvamp. De skall kunna behandla händerna och fötterna med två för vardera olika vårdserier. De studerande skall på ett säljdugligt sätt kunna lacka kundens naglar. De skall åt kunden kunna välja lämpliga produkter och kunna använda dem riktigt. De skall kunna förena massagen med hand- och fotvården och kunna utföra massagen enligt målsättningen för vården. De studerande skall i sitt arbete kunna använda sin kunskap om naglarnas sjukdomar, deras uppkomst, förebyggande och symptom samt hur de sköts medicinskt. De skall känna igen de nagelsjukdomar och problem, som kan skötas kosmetiskt.

▲ **Centralt innehåll:**
hudvård av händerna och fötterna.

De studerande skall kunna bestämma hudens och de underliggande vävnadernas tillstånd hos kunden. De skall kunna ge kroppsbehandling såsom torrborstning, peeling, massage och göra inpackningar. De skall kunna utföra kroppsbehandlingar med en kroppsvårdsserie. De skall kunna välja lämpliga produkter för kunden och kunna använda dem riktigt.

▲ **Centralt innehåll:**
hudvård av kroppen.

De studerande skall kunna avlägsna behåring, som är störande för kunden. De skall kunna avlägsna behåringen i ansiktet, på kroppen, på armar och ben med kall- eller varmvaxmetod. De skall kunna utföra arbetet hygieniskt. De studerande bör beakta kontraindikationerna för hårborttagning när de avlägsnar störande behåring. De skall kunna välja rätt metod för det hudområde, som skall behandlas. De bör kunna ge anvisningar åt kunden om hur huden skall skötas efter att behåringen avlägsnats. De studerande skall kunna bedöma sitt arbete och dess resultat samt ta emot feedback och utveckla sitt arbete.

▲ **Centralt innehåll:**
avlägsnande av behåring.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

- De studerande skall
- i arbetet kunna god kundbetjäningspraxis

- kunna tolka kundens behov och önskemål som hänför sig till behandlingarna och produkterna även om tolkningen inte tillfredsställer kunden till alla delar
 - kunna uttrycka sig förståeligt både muntligt och skriftligt
 - etiskt riktigt, ärligt och med respekt för kunden kunna utföra sitt kosmetologarbete
 - kunna ta ansvar för sina studier och söka handledning i studierna
 - enligt givna direktiv kunna införskaffa information, använda sig av bibliotek och informationsteknik samt självständigt producera text genom att använda sig av informationstekniken som hjälpmedel
 - kunna fungera som medlem i en arbetsgrupp och följa regler och goda seder och bruk, vara tjänstvillig, artig och respektera andra
 - kunna ge exempel på tre sätt att förbättra orken i arbetet
 - kunna ta emot feedback och kunna försöka förändra sitt handlande utgående från den
 - vara lugn och saklig i situationer där de får ta emot klagomål
 - kunna upprätthålla stabila kundrelationer
 - kunna sköta om arbetsredskapen och hålla rent på arbetsplatsen samt följa aseptiska principer i vårdarbetet
 - kunna sköta sin personliga hygien och snygghet
 - kunna arbeta utan att utgöra en hälsorisk varken för kunden eller sig själv
-
- kunna berätta för kunden om kosmetiska produkters användningssätt och kunna redogöra för det viktigaste råämnet i produkten
 - kunna motivera verkningarna av den kosmetiska produkten och själva behandlingen på basen av kunskapen om anatomi, fysiologi och kemi även om motiveringen är bristfällig
-
- kunna analysera kundens hudtyp även om analysen tidvis är bristfällig
 - kunna berätta för kunden om hudens kondition och kvalitet och om de förändringar som skett och då använda sig av inhämtad kunskap om anatomi, fysiologi och hudsjukdomar även om kunskapen är tidvis bristfällig
 - kunna observera tydliga förändringar i huden och på naglarna och hur detta påverkar planeringen och utförandet av behandlingen
 - i planeringen och utförandet av behandlingen kunna beakta de kontraindikationer som hänför sig till hudvård, massage och hårborttagning
 - vid behov kunna handleda sin kund till en specialist
 - utgående från sina observationer kunna sätta upp målsättningar för hudens grundbehandlingar så, att det tillfredsställer kunden och skall vid behov kunna söka handledning
 - kunna utföra och förverkliga behandlingsplanen på basen av hudanalysen även om planen tidvis är bristfällig

- till kunden kunna ge svar på frågor som rör hudens grundvård
 - vara villig att sälja i välbekanta situationer
 - i helt vanliga arbetssituationer kunna följa principen om hållbar utveckling i sitt arbete
 - i sitt arbete kunna följa ekonomiska principer
 - kunna arbeta på ett ergonomiskt sätt och följa arbetarskyddsföreskrifter
 - kunna följa överenskomna vårdtider utan att överskrida dem alltför mycket
-
- behärska den klassiska massagens grundgrepp (strykning, friktion, tryckning, klappning, vibration) och kunna förklara deras huvudsakliga inverkan och användningsmöjligheter
 - i samband med behandlingen kunna tillämpa olika massagegrepp på de olika kroppsdelarna
 - känna till massagens kontraindikationer så, att den inte blir farlig för kundens hälsa
 - kunna namnge de ytliga muskler som masseras och känna till deras läge och riktning
 - kunna ändra på styrkan i massagegreppen enligt kundens önskemål
-
- under behandlingen som hjälpmedel kunna använda en värme-, en rengörings- och en desinficeringsapparat
 - kunna utföra hudens grundbehandlingar av kundens ansikte, händer och fötter och för varje med två olika hudvårdsserier och av kroppen med en vårdserie även om de behöver produktkonsulenter som stöd
 - på ett försäljningsdugligt sätt kunna göra en rengöring, peeling, lägga ansiktsmask samt skydda huden
 - kunna utföra en mekanisk djuprengöring även om rengöringen av orenheter inte motsvarar målet för behandlingen
 - hygieniskt kunna avlägsna komedon (pormaskar) pustulan och milier överallt utom runt ögonpartiet
 - i fotvården kunna använda borrhör som hjälpmedel
 - kunna avlägsna förhårdnader och liktornar så, att kunden är nöjd
 - kunna sköta naglar, huduppluckringar och sprickor så, att kunden är nöjd
 - kunna skilja på vårtor och liktornar i planeringen och utförandet av vården
-
- kunna fastställa konditionen på kundens hud och underliggande vävnader även om brister här tidvis förekommer
 - på kroppen kunna utföra torrborstning, peeling, massage och göra inpackning även om arbetet tidvis inte utförs med noggrannhet
 - både med kall- och varmvax hygieniskt och på ett säljdugligt sätt kunna avlägsna för kunden störande behåring.

3.2.2 SPECIALVÅRD AV HUDEN, 20 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Detta centrala innehåll beaktas i bedömningen av det centrala innehållet i alla hudens specialbehandlingar.

De studerande bör kunna tillämpa sina kunskaper i kundbetjäning på de behandlingar som utförs samt i försäljningen av produkter och behandlingar. De bör kunna tolka kundens behov och önskemål och använda informationen för att lyckas i försäljningssituationen. De bör kunna tillämpa sina yrkesinriktade interaktiva färdigheter i kundbetjäningen. De bör kunna ta emot klagomål från kunden och förhålla sig lugnt och sakligt till dem. De bör kunna analysera och utveckla sina färdigheter i kundbetjäning. De bör kunna fungera som medlem i en arbetsgrupp och följa goda seder och bruk samt fungera tjänstvilligt och artigt samt respektera andra. De bör ha bildat sig en uppfattning om kosmetologens arbete och ansvar. I deras arbete bör framkomma skönhetsbranschens värderingar (respekt för människovärdet, individens självbestämmanderätt, likvärdighet, tolerans och hållbar utveckling). De skall noga kunna granska saker och ting och etiskt motivera sitt handlande ur olika synvinklar. De bör fungera ansvarsfullt och yrkesmässigt. De bör kunna ställa upp mål för sin yrkesinriktade utveckling och kunna ta ansvar för sina studier. De studerande bör kunna skaffa information från olika källor och bör kunna använda informationsteknik som hjälpmedel. De studerande bör under handledning kunna identifiera sin egen inlärningsstil och dra nytta därav då de utvecklar sin yrkesskicklighet. De bör kunna fatta självständiga beslut och lösa de problem som uppstår i kosmetologens arbete. De bör på eget initiativ skaffa sig behövliga tilläggskunskaper, vägledning och yrkestöd. De studerande bör vid behov kunna främja orken i sitt arbete. De bör utvärdera sitt eget arbete och sin egen verksamhet. De studerande bör kunna be om och ta emot feedback och utnyttja den i sin personliga och yrkesmässiga utveckling. De bör kunna upprätta nya kundkontakter och upprätthålla redan befintliga och stabila kontakter.

▲ Centralt innehåll: kundbetjäning.

Det centrala innehållet i hudens specialvård omfattar ansiktets och kroppens specialbehandlingar och detta innehåll bedöms i samband med de olika delområden.

De studerande bör kunna undersöka huden genom att se och känna på den samt göra en hudanalys på kunden. De bör kunna definiera olika hud-

typer. De bör kunna beakta förändringar i huden och i hudens specialbehandlingar och använda sig av sina kunskaper i anatomi och fysiologi och bedöma de kosmetiska produkternas och behandlingarnas inverkan på huden. De studerande skall kunna använda sin kunskap om cellernas, vävnadernas och organens byggnad och funktion samt deras betydelse för hela organismen. De skall kunna använda sin kunskap om blodcirkulationens, lymfacirkulationens, andningens, urinutsändningens och matsmältningens byggnad och deras funktioners grundprinciper samt deras betydelse för hela organismen. De studerande skall kunna använda sin kunskap om organismens ämnesomsättning och dess regleringssystem samt nervsystemet. De skall i sitt arbete kunna använda sin kunskap om de vanligaste hudsjukdomarna, deras uppkomst, förebyggande och symptom samt deras medicinska behandling. De studerande bör känna igen de hudsjukdomar och problem, som kan skötas kosmetiskt och kunna genomföra en hudbehandling för sin kund samt ge handledning i hur hon vårdar sig själv. De bör veta var gränsen går för sin egen sakkunskap. De skall kunna skilja på de hudproblem och sjukdomar, som kan skötas kosmetiskt och kunna vid behov anvisa kunden till hudläkare med beaktande av ortens förhållande. De studerande skall kunna behandla kundens hud utgående från den uppgjorda planen. De skall kunna använda speciella behandlingsmetoder och produkter i behandlingen av olika hudområden. De skall kunna välja hudvårdsprodukter och –metoder med beaktande av kundens eventuella irritationer och allergier. De skall kunna redogöra för olika specialbehandlingars inverkan på huden och på människans välbefinnande. De studerande bör i sitt arbete följa säkerhetsföreskrifterna för att inte åsamka sig själv eller kunden skada. De studerande skall kunna redogöra för elektricitetens grundbegrepp och de av lik- och växelström förvandlade vårdströmsformerna, som kosmetologen använder i sitt arbete. De skall i sitt arbete kunna dra nytta av sin kunskap om hurudana verkningar vårdströmsformen har på huden och kroppen. De studerande skall kunna förklara verkningarna på hud och kropp, när de använder apparater, som effektiverar vården med mekanisk rörelse eller med elektromagnetisk strålning. De studerande skall självständigt kunna planera och förverkliga hudvården. De skall kunna instruera kunderna i hur de skall förebygga och vårda hudförändringar. De studerande skall åt kunden kunna sälja huden specialbehandlingar och hudvårdsprodukter. De studerande bör hushålla med produkter och material och följa principerna om hållbar utveckling. De studerande skall vid behov kunna förklara för kunden om den nationella och internationella utvecklingen vad metoderna och produkterna för hudens specialbehandlingar beträffar. De studerande skall arbeta ergonomiskt och kunna motivera sina lösningar och handlande.

▲ **Centralt innehåll:**
specialvård av huden.

De studerande skall i sitt vårdarbete kunna använda minst tre olika vårdströmsformer samt kunna förklara användningsprincipen för de apparater de använder. De skall kunna effektivisera sitt vårdarbete med att använda apparater med mekanisk rörelse, vars verkningsprinciper de skall kunna förklara. De skall med hjälp av elektrisk ström kunna få huden att bättre absorbera produkterna, använda vårdström för att få musklerna och huden att bli fastare samt att balansera och stimulera vävnadernas funktioner. De skall kunna göra specialbehandlingar för ansiktet med specialprodukter ur tre vårdserier. De skall kunna välja lämpliga produkter åt kunden och kunna använda dem riktigt. De studerande skall utöver ansiktets grundvård och massage kunna behandla acnehy, couperosahy, hudens pigmentstörningar och hudens förtidiga samt naturliga åldrande. De skall kunna utföra specialbehandlingar för ögon- och munpartiet samt för halsen.

▲ **Centralt innehåll:**
specialbehandling av ansiktet.

De studerande skall i specialbehandlingarna av kroppen kunna använda minst tre olika vårdströmsformer samt kunna förklara funktionsprincipen för de apparater de använder. De skall kunna effektivisera sitt vårdarbete genom att använda apparater med mekanisk rörelse. De skall kunna använda vårdström för att göra huden och musklerna fasta samt balansera och stimulera de underliggande vävnadernas funktioner. De skall kunna utföra specialbehandlingar av kroppen genom att använda specialprodukter från två kroppsvårdsserier. De skall kunna välja lämpliga produkter åt kunden och kunna använda dem riktigt. De skall utöver kroppens grundbehandlingar och massage med specialprodukter och –metoder kunna göra kundens hud fastare på armarna, bröstet, magen, stussen och låren.

▲ **Centralt innehåll:**
specialbehandlingar av kroppen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- i arbetet kunna följa goda kundbetjäningsspraxis
- kunna tolka kundens behov och önskemål som hänför sig till behandlingarna och produkterna även om tolkningen inte tillfredsställer kunden till alla delar
- kunna uttrycka sig förståeligt både muntligt och skriftligt
- etiskt riktigt, ärligt och med respekt för kunden utföra sitt kosmetologarbete
- kunna ta ansvar för sina studier och kunna söka handledning i studierna

- enligt givna direktiv kunna införskaffa kunskap, använda sig av bibliotek och informationsteknik i sitt kunskapssökande samt självständigt producera text genom att använda sig av informationsteknik som hjälpmedel
 - kunna fungera som medlem i en arbetsgrupp och följa regler och goda seder och bruk, vara tjänstvillig, artig och respektera andra
 - kunna ge tre exempel på hur man förbättrar orken i arbetet
 - kunna ta emot feedback och kunna försöka förändra sitt arbete utgående från den
 - vara lugna och sakliga i situationer där de får ta emot klagomål
 - kunna upprätthålla stabila kundrelationer
-
- kunna analysera kundens hudtyp även om analysen är tidvis bristfällig
 - kunna berätta för kunden om hudens kvalitet och välbefinnande och om de förändringar som skett och då använda sig av inhämtad kunskap om anatomi, fysiologi och hudsjukdomar även om kunskapen tidvis är bristfällig
 - kunna motivera verkningarna av de produkter och behandlingar de använder och då utnyttja sin kunskap om anatomi och fysiologi samt råämnesh- och produktkunskap
 - i sitt arbete kunna dra nytta av sin kunskap om de vanligaste hud- och nagelsjukdomarna, deras uppkomst och symptom
 - på ett försäljningsdugligt sätt kunna planera och förverkliga specialbehandlingar
 - känna till de hud- och nagelsjukdomar som kosmetologen kan sköta och skall vid behov kunna anvisa kunden en specialist
-
- kunna använda apparater med tre olika vårdströmsformer och känna till deras viktigaste verkningar på huden och kroppen samt förstå elektricitetens grundbegrepp i huvuddrag och kunna söka handledning för mera exakt information
 - kunna följa föreskrifter som hänför sig till elektricitets- och arbetsskydd
 - i användningen av apparater kunna namnge och lokalisera de muskler som är målet för behandlingen
 - på ett försäljningsdugligt sätt kunna använda apparater som effektiverar vården med mekanisk rörelse
 - med hjälp av elektrisk ström kunna få vårdprodukterna att absorberas av huden utan att skada den
 - kunna använda vårdström för att göra muskulaturen fastare på så sätt, att kunden är nöjd
 - kunna arbeta utan att åsamka sin kund eller sig själv skada

- kunna utföra specilabehandlingar av kundens ansikte med tre specialproduktserier och av kroppen med två serier även om produktkonsulenter behövs som stöd
- i valet av produkter åt kunden observera allergier och hudirritationer
- på basen av sina observationer för kunden framställa tillfredsställande mål för specilabehandlingen
- kunna instruera kunderna i hur de skall förebygga och sköta om hudförändringar
- till kunden kunna sälja specialbehandlingar och hudvårdsprodukter
- kunna planera och utföra behandlingar för acnehy, couperosahy, pigmentstörningar och åldersförändringar även om i planeringen och utförandet av behandlingen tidvis förekommer brister
- kunna utföra behandlingar för ögonpartiet och halsen även om i planeringen och utförandet tidvis förekommer brister
- kunna planera och utföra behandlingar som gör huden fastare på armarna, bröstet, magen, stussen och låren även om i planeringen och utförandet av behandlingen tidvis förekommer brister
- i sitt arbete följa principen om hållbar utveckling i vanliga arbetssituationer och hushålla med produkter och material
- i sitt arbete följa ergonomiska arbetssätt samt arbetarskyddsföreskrifter
- kunna hålla arbetsmiljön ren
- kunna hålla överrenskomna arbetstider utan att överskrida dem allt för mycket.

3.2.3 HANLEDNING I HUDVÅRD, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna betjäna sina kunder väl både enskilt och i grupp enligt situationens krav och vilja utveckla sin kundbetjäningsförmåga. De skall kunna lyssna till kunderna vad de vill ha, kunna värdera kundernas åsikter och kunna hjälpa kunderna att uttrycka sina önskemål. De bör sörja för, att kunderna får den betjäning, man kommit överens om och som de utlovats. De bör förhålla sig till alla kunder lika oberoende av nationalitet, ras, trosuppfattning och åldersgrupp. De bör följa högklassig yrkesetik såsom ärlighet och tjänstvillighet. De skall kunna berätta åt kunden om konsumentens rättigheter, skyldigheter och påverkningssmöjligheter samt själv fungera enligt dem. De skall kunna tillämpa sina kundbetjäningsfärdigheter i att ge vägledningen i hudvård och make-up samt i försäljningen av produkter och behandlingar. De skall kunna tolka kundens behov och önskemål och använda införskaffad information till att lyckas med betjäningen. De studerande skall kunna ta emot klagomål från kunderna och kunna behandla dem lugnt och sakligt. De studerande skall kunna tillämpa sin yrkesmässigt interaktiva förmåga på kundbetjäningsarbetet. De studerande skall kunna utvärdera sitt eget

arbete och dess resultat samt kunna ta emot feedback och på basen av den utveckla sin yrkesmässiga interaktiva förmåga handledningen av kunden i make-up-, hudvårdsfrågor och kundbetjäningen. De studerande skall förutom sitt modersmål kunna betjäna sin kund också på det andra inhemska språket eller på något av de främmande språken.

▲ **Centralt innehåll:**
kundbetjäning.

De studerande skall kunna uttrycka sig tydligt och sakligt både muntligt och skriftligt. De skall följa goda seder och bruk och i sitt arbete fungera tjänstvilligt. De skall i olika situationer meddela sig på ett empatiskt och ändamålsenligt sätt och skall kunna lyssna och beakta en annan persons situation och interaktiva förmåga. I diskussion med kunden skall de kunna ge kunden möjlighet att fundera över och presentera behov och önskemål som hänför sig till den egna behandlingen. De studerande skall kunna förstå sitt eget beteendes inverkan på kunderna och arbetsgemenskapen. De skall kunna söka handledning, ge och ta emot feedback samt förbättra atmosfären genom att verka på ett positivt sätt. De skall kunna reglera sitt eget beteende och identifiera styrkor och utvecklingsbara områden i sin interaktion.

▲ **Centralt innehåll:**
yrkesmässig interaktion.

De studerande skall kunna analysera hälsotillståndet på hud och kropp hos sin kund samt ge råd åt kunden om hudvård, skydd och förebyggande av sjukdomar. De skall på ett mångsidigt sätt dra nytta av sin kunskap om olika behandlingsmetoder och produkter samt för kunden kunna motivera nödvändighet, lämplighet och riktig användning av de behandlingar och produkter de rekommenderat. De studerande skall kunna utnyttja sin kunskap om hygien, anatomi och fysiologi samt om hudsjukdomars uppkomst, förebyggande och vård, när de ger kunden råd i hudvård. De skall känna till den medicinska vården av de mest allmänna hudsjukdomarna och de mest allmänna plastikkirurgiska operationerna och kunna diskutera med kunden om dem. De studerande skall kunna tillämpa sin kunskap om näringslära (energigivande födoämnen, vitaminer och mineralämnen samt deras viktigaste källor) och kunna beakta specialdieter (laktos-intolerans, keliaki, diabetes) när de ger kunden råd om hudvård. De studerande skall tillsammans med kunden bedöma matvanornas mångsidighet och tillräcklighet samt vid behov kunna vägleda kunden till en näringsexpert. De skall kunna ge kunden råd om motion som gör kroppen fastare och friluftsliv, som är förebyggande och stimulerande för hälsan. De studerande skall kunna fungera etiskt riktigt när de handleder kunden i hudvård.

▲ **Centralt innehåll:**

handledning i hudvård.

De studerande skall kunna handleda kunderna i valet och användningen av make-up-produkter samt hur de gör en lämplig make-up. De studerande skall beakta sin kunds behov och önskemål angående make-upen. De skall vid behov kunna vägleda sin kund till en kläd- eller hårspecialist.

▲ Centralt innehåll: handledning i make-up.

De studerande skall åt sin kund kunna sälja både hudvårds- och make-up-tjänster samt -produkter, enligt kundens personliga behov och önskemål. De studerande skall kunna presentera och jämföra olika behandlingar och produkter samt berätta för kunden om deras egenskaper baserade på ämnes- och produktkunnskap samt kemins, anatomin och fysiologins baskunskap. De skall beakta kundernas behov och önskemål samt handleda dem till de mest lämpliga behandlingarna. De studerande skall kunna jämföra produkternas verkningar, kvalitet, användningssätt, miljöpåverkan, pris och råämnen.

▲ Centralt innehåll: försäljning av produkter, behandlingar och tjänster.

De studerande skall kunna ordna och organisera kundtillfällen. De skall kunna klara av kundgruppens behov och önskemål samt ta dem i beaktande när de planerar och förklarar kundtillfället. De skall sakkunnigt, klart och intressant kunna presentera sin sak samt kunna föra fram frågor, som intresserar kundgruppen. De studerande skall kunna bedöma hur de lyckades med kundtillfället och systematiskt söka och ta emot feedback samt utveckla sitt handlande enligt detta.

▲ Centralt innehåll: arrangerande av kundtillfällen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- respektera och förhålla sig likvärdigt mot kunder oberoende av nationalitet, ras och trosuppfattning samt följa goda seder och bruk
- kunna lyssna på sin kund och uttrycka sig förståeligt både muntligt och skriftligt
- kunna sörja för att kunden får sådan betjäning som utlovats
- kunna handla etiskt riktigt, ärligt och tjänstvilligt

- kunna berätta för kunden om konsumentens rättigheter även om de tidvis hamnar att kontrollera uppgifterna
- kunna i vanliga situationer tillämpa sin kundbetjäningsförmåga, när de ger handledning i hudvård och make-up samt i försäljningen av behandlingar och produkter
- kunna vara lugna och sakliga, när de tar emot klagomål
- kunna ta emot feedback och försöka ändra sitt handlande utgående från den
- kunna känna igen sina egna interaktiva utvecklingsområden
- vid behov kunna betjäna sin kund på de andra inhemska språket enligt kraven på nivå 3 inom de allmänna språkexamina eller på något av de främmande språken enligt kraven på nivå 2 inom de allmänna språkexamina
- instruera sin kund i att vårda sin hud och lägga make-up, om det inte finns speciella hudproblem
- kunna söka handledning för att kunna instruera kunden gällande speciella hudproblem
- för sin kund kunna rekommendera hudvård av ansiktet, händerna, fötterna och kroppen
- kunna med hjälp av kunskapen om hygien, anatomi, fysiologi och hudsjukdomar berätta om behandlingarnas och produkternas verkningar samt kunna söka mera information vid behov
- i handledningen av kunden kunna dra nytta av sin kunskap om näringens och motionens betydelse för hälsa och skönhet
- skall vid behov kunna anvisa kunden en specialist
- kunna stöda sin kund i köpbesluten av hudvårds- och make-up-tjänster
- kunna presentera behandlingar och produkter för kunden och som hjälp använda kunskapen om råämnena och produkter
- kunna planera och arrangera ett enkelt kundtillfälle
- kunna presentera sitt ärende klart och tydligt
- kunna bedöma hur de lyckats med kundtillfället.

3.2.4 MAKE-UP, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna tillämpa sina kundbetjäningskunskaper i utförandet och i handledningen av make-up samt i försäljningen av produkter. De skall kunna tolka sin kunds behov och önskemål och använda den informationen till att åstadkomma ett gott resultat. De studerande skall kunna tillämpa sin yrkesmässiga interaktiva förmåga i kundbetjäningen. De studerande skall kunna ta emot klagomål av kunden och förmå be-

handla dem lugnt och sakligt. De skall förstå betydelsen av en positiv inställning till kundbetjäning i sitt eget arbete och kunna analysera och utveckla sin kundbetjäningsförmåga. De skall kunna dra nytta av den nationella och internationella utvecklingen och inriktningen vad make-up och make-up-produkter beträffar samt kunna tillämpa kunskapen i sitt eget arbete. De studerande skall kunna utvärdera sitt eget arbete och dess resultat samt kunna ta emot feedback och på basen av den utveckla sin kundbetjäningsförmåga.

▲ **Centralt innehåll:**
kundbetjäning.

De studerande skall som hjälp i planeringen av make-upen kunna använda sin kunskap om grunderna i färg- och formlära samt stillära. De skall kunna beakta kundens önskemål vad hennes kultur, livsstil, konsumtionsstil och personliga behov beträffar. Vid behov skall de kunna anvisa kunden en kläd- och hårspecialist.

▲ **Centralt innehåll:**
planering av make-up.

De studerande skall i make-upen både kunna jämföra de produkter som används i permanentfärgningen av ögonfransar och ögonbryn och kunna använda dem ändamålsenligt och säkert med hjälp av sin kunskap om råämnena och deras egenskaper. När de väljer och rekommenderar produkter till sin kund skall de som stöd använda hudanalys samt beakta eventuella hudförändringar och allergier, som påverkar valet av make-up-produkterna och själva make-upen. De studerande skall kunna lägga make-up med två olika make-up-serier. De studerande skall kunna handleda kunden i valet av make-up-produkter och dess användning samt även kunna sälja dem till kunden.

▲ **Centralt innehåll:**
val av make-up-produkter.

De studerande skall kunna utföra make-upen på sin kund med de olika delområdenas grundteknik och kunna handleda kunden i hur man lägger make-up. De skall kunna permanentfärga kundernas ögonfransar och ögonbryn samt forma ögonbrynen genom att plocka dem. De studerande skall kunna göra grunden för make-upen, forma och lägga make-up på läppar och ögon samt skugga och förhöja ansiktets former. De skall kunna uppmärksamma kundens hudtyp, hudfärg, ansiktsform, hårfärg och klädval samt hudförändringar, när de planerar och utför make-upen. De studerande skall kunna välja ändamålsenliga arbetsredskap för make-upen. De studerande skall arbeta hygieniskt och kunna rengöra, ta hand om och desinficera sina arbetsredskap och följa säkra användningsprinciper. De studerande skall enligt kundens behov kunna lägga en make-up

för vardag, arbete, fest och fritid samt för olika fotograferingar och visningar. De skall med make-upens hjälp kunna täcka operationsärr, andra typer av ärr och hudens färgförändringar. De studerande skall kunna beakta kundens önskemål, samt beakta kundens speciella drag som hänför sig till kundens kultur, livsstil, konsumtionsstil och personliga egenskaper, när de planerar och utför make-upen. De skall kunna lägga make-up på kunder i olika åldrar och från olika nationaliteter. De studerande skall självständigt kunna utföra sitt arbete. De skall kunna hushålla med produkter och material och kunna sälja sitt make-up-arbete.

▲ **Centralt innehåll:**
användningen av make-upens grundteknik.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna respektera kunden och följa goda seder och bruk
- kunna ta emot feedback och försöka förändra sitt handlande utgående från den
- kunna förhålla sig lugna och sakliga när de får ta emot klagomål
- kunna planera en make-up enligt kundens önskemål
- kunna välja för tillfället lämplig make-up, lämpliga produkter och färger så, att kunden är nöjd
- kunna göra make-up med två produktserier även om i valet av dem tidvis förekommer brister
- kunna hjälpa kunden i valet av make-up-produkter
- kunna lyssna till kundens önskemål angående make-upen och ta dem i beaktande när de utför den
- kunna använda de vanligaste make-up- och permanentfärgningsprodukterna och känna till deras viktigaste råämnena
- kunna permanentfärga kundens ögonfransar och ögonbryn samt snygga till ögonbrynen genom att plocka dem så att kunden är nöjd
- på kunden kunna göra en förskönande make-up på ett säljbart sätt
- kunna arbeta hygieniskt och sköta om arbetsredskapen så, att de är rena
- kunna täcka operationsärr, övriga typer av ärr och hudens färgförändringar så, att kunden är nöjd
- kunna följa överrenskomna behandlingstider utan att överskrida dem allt för mycket.

3.2.5 FÖRETAGSVIRKSAMHET INOM SKÖNHETSBRANSCHEN, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande bör kunna gestalta yrkets delområden som en helhet i utvecklingen av en egen yrkesidentitet och den egna personliga insatsen i verksamheten. De studerande bör vara motiverade och villiga att fungera som kosmetolog i företagets tjänst. De skall kunna fungera på eget initiativ, med ansvar och skapariver som arbetstagare i företaget. De studerande skall med sina kundbetjäningsskunskaper kunna visa vilja till en kvalitativ, resultatrik och lönsam verksamhet. De skall behärska de rättigheter och skyldigheter, som ingår i arbetsavtalet gällande kosmetologarbetet. De skall i sin verksamhet kunna tillämpa lagstiftningen angående arbetstagare. De studerande skall kunna utveckla sig själva och planera sin karriär som arbetstagare genom att lära av det som sker på arbetsplatsen.

▲ **Centralt innehåll:**
företagaranda och att fungera som arbetstagare.

De studerande skall med sin människokänedom kunna klara av olika kunders behov och förväntningar vad gäller tjänster och artiklar, som är till försäljning. De skall behärska kvalitetsegenskaperna på de tjänster och produkter de säljer samt behärska produkternas försäljningsargument. De skall kunna bete sig vänligt och säljande i telefon. De studerande skall också kunna skaffa information om produkterna ur olika informationskällor, även utländska och kunna förhålla sig kritiska till produkternas marknadsföringsmaterial.

De studerande skall kunna förklara de faktorer, som påverkar tjänsternas och produkternas prissättning och skall vara medvetna om vilka utgifter avlöningen åsamkar företaget. De skall kunna meddela sig sakligt och säljande i försäljningssituationen och stöda kunden i köpbeslutet. De studerande skall fungera ansvarsfullt både som produktförsäljare och som konsument inom ramen för konsumentskyddet. De skall kunna prissätta de varor och tjänster de säljer och kunna använda kassa-apparat. De studerande skall kunna fungera utgående från kunden med siktet inställt på stadiga kundrelationer. De studerande skall som försäljare kunna främja en hållbar utveckling.

▲ **Centralt innehåll:**
försäljning av varor och tjänster.

De studerande skall kunna marknadsföra både företagets tjänster och de produkter och apparater, som företaget säljer. De skall med sin egen insats delta såväl i företagets yttre som i inre marknadsföring. De studerande skall estetiskt kunna dekorera företagets skyltfönster och inneutrymme, kunna med informationsteknikens hjälp tillverka små reklamblad, som är tänkta som direktreklam samt fungera i samarbete med en marknadsföringsbyrå eller med ett media, som förmedlar marknadsföring.

De skall för rätta målgrupper kunna planera och förverkliga marknadsåtgärder med beaktande av skönhetsbranschens säsongväxlingar. De skall vid behov till sin hjälp kunna anlita färdiga nätverk för att effektivera sin verksamhet. De studerande skall kunna skaffa marknadsföringsinformation ur kunskapskällor, även utländska, och i sitt marknadsföringsarbete kunna meddela sig klart och tydligt med beaktande av olika målgrupper.

▲ **Centralt innehåll:**
marknadsföring.

De studerande skall kunna väga för och nackdelar med att grunda ett eget företag både vad gäller verkningar på arbetskarriär och privatliv. De skall kunna forma sin affärsidé, uttrycka den i skrift samt motivera dess funktion på basen av branschens egenskaper, den egna styrkan i yrket och konkurrenskraften. De skall kunna jämföra olika företagsformers finansieringsmöjligheter, risker och beskattning med varandra. De studerande skall kunna ta kontakt med intressentgrupper (skattebyrå, bokföringsbyrå, näringsombudsman, hälsovårdsmyndighet, försäkringsbyrå, arbetsskyddsmyndighet), som hänför sig till grundandet av företaget och dess verksamhet. De skall kunna göra upp dokument, som hänför sig till företagets grundande.

▲ **Centralt innehåll:**
grundande av företag.

De studerande skall besitta skicklighet och vilja att sysselsätta sig själva som egna företagare eller i annans tjänst och de skall i sin sysselsättning förstå betydelsen av skicklighet i kundbetjäningen. De studerande skall kunna göra kalkyler (kostnader för grundande av företag, budget, löner, mervärdesskatt), som hänför sig till grundandet av företaget. De studerande skall kunna prissätta varor och tjänster prisvärdigt och lönsamt samt kunna bedöma rabatternas verkningar på lönsamheten. De skall kunna föra kassabok och etiskt fungera som företagare enligt den lagstiftning, som berör skönhetsbranschen. De studerande skall behärska principerna för dubbelbokföring. De skall kunna planera sitt samarbete med bokföringsbyrån så, att verksamheten täcker det ansvar som företag har visavi beskattningen, uppföljningen av företagsverksamhetens indikatorer och verksamhetens utveckling.

▲ **Centralt innehåll:**
bokföring och sysselsättning av sig själv som ansvarsfull företagare.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

- De studerande skall
- kunna följa arbetstider

- kunna följa givna föreskrifter
- kunna betjäna kunden sakligt
- kunna uppgöra ett skriftligt arbetsavtal
- kunna diskutera med kunden om de varor och tjänster de säljer
- sakligt kunna föra ett telefonsamtal
- kunna införskaffa information om de varor och tjänster de säljer samt förhålla sig opartisk till dem och främja en hållbar utveckling
- kunna räkna ut vad den egna lönen förorsakar för kostnader för arbetsgivaren
- kunna fungera med produktansvar
- kunna ta betalt och använda kassa-apparat
- kunna föreslå tilläggstjänster åt kunden
- kunna dekorera ett skyltfönster och framställa ett litet reklamblad
- kunna införskaffa information om marknadsföring
- kunna utarbeta en affärsidé på basen av den egna styrkan i yrket och uttrycka idén skriftligt
- som självständiga utövare kunna planera företagets finansiering, beskattning och risker och göra upp därtillhörande dokument tillsammans med en sakkunnig
- kunna räkna ut kostnaderna för företagets grundande samt pris och mervärdesskatt på varor och tjänster
- kunna föra kassabok
- tillsammans med en bokföringsbyrå kunna planera företagets bokföring, beskattning och hur företaget blir lönsamt.

3.2.B Valfria yrkesinriktade studier

3.2.6 MESSAGE- OCH TERAPIMETODER, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna tillämpa sina kunskaper i kundbetjäning, när de utför massage och använder olika terapimetoder samt i försäljningen av produkter. De skall kunna tolka sina kunders behov och önskemål och använda informationen för att lyckas i försäljningssituationen. De studerande skall kunna använda sin yrkesinriktade interaktiva förmåga i kundbetjäningen. De studerande skall av kunderna kunna ta emot klagomål och kunna behandla dem lugnt och sakligt. De skall förstå betydelsen av en positiv inställning till kundbetjäning i det egna arbetet och kunna analysera och utveckla sin kundbetjäningsförmåga. De skall kunna upprätthålla redan stabila kundförhållanden samt kunna bygga upp nya. De studerande skall behärska ergonomiska arbetssätt och kunna motivera sina beslut och handlingsätt. De skall kunna utvärdera sitt eget arbete och kunna ta emot feedback och utveckla sitt eget arbete utgående från den.

▲ **Centralt innehåll:**

kundbetjäning.

De studerande skall behärska grunderna i lymfamassage. De skall behärska greppens riktning, styrka, rytm och ordningsföljden på massagerörelserna. De skall kunna utföra lymfamassage i ansiktet i samband med ansiktsbehandlingen. De studerande skall i sitt arbete kunna använda sin kunskap om blodcirkulationssystemets, lymfacirkulationens och urinavsöndringssystemets utbyggnad och funktion. De skall undersöka kundens hud genom att se och känna på den samt tillsammans med kunden bestämma behovet av lymfamassage i ansiktet. De studerande skall kunna råda kunden i hur hon själv skall sköta sig efter lymfamassagen. De skall känna igen sådana funktionsrubbningar och förändringar på huden och kroppen, vilka en kosmetolog inte kan behandla och skall kunna anvisa kunden en specialist.

▲ Centralt innehåll: lymfamassage i ansiktet.

De studerande skall kunna utföra aromaterapeutisk massage åt kunden och kunna förklara dess principer. De skall behärska massagegreppens styrka och riktning, rytm och smidighet samt beakta kundens ställning och hur det känns. De skall kunna använda fem färdiga produktblandningar av olika oljor. De bör undersöka kundens hud genom att se och känna på den och tillsammans med kunden bestämma behovet av aromaterapi. De studerande skall kunna instruera kunderna i hur de själva skall sköta sig efter behandlingen. De skall känna igen sådana funktionsrubbningar och förändringar på huden och kroppen, vilka en kosmetolog inte kan behandla och skall kunna anvisa kunden en specialist.

▲ Centralt innehåll: aromaterapi.

De studerande skall kunna ge kunden klassisk zonterapi på fotens reflexområden och kunna förklara zonterapiens grundprinciper. De skall behärska de olika greppen och deras ändamål samt greppens styrka, rytm och varaktighet. De skall kunna tillämpa sin kunskap om anatomi och fysiologi, när de utför zonterapi. De bör undersöka huden genom att se och känna på den och tillsammans med kunden bestämma behovet av zonterapi. De studerande bör kunna ge kunden handledning i hur hon sköter sig efter vården. De skall känna igen sådana funktionsstörningar samt hudförändringar som kosmetologen inte kan behandla och bör kunna anvisa kunden en specialist.

▲ Centralt innehåll: zonterapi.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna arbeta ergonomiskt i vanliga arbetssituationer
- kunna använda feedbacken på arbetet till att utveckla det
- kunna förhålla sig lugna och sakliga, när de får ta emot klagomål
- kunna vara artiga och följa goda seder och bruk
- vid behov kunna anvisa kunden en specialist
- kunna undersöka kundens hud genom att se och känna på den
- tillsammans med kunden kunna bestämma behovet av massage samt veta när massage- och terapimetoder inte kan genomföras
- följa lymfomassagens grundprinciper och skall behärska massagerörelsernas riktning och styrka på rätt sätt samt deras ordningsföljd
- för kunden kunna berätta om lymfomassagens verkningar
- följa aromaterapins grundprinciper och behärska massagerörelsernas riktning och styrka på rätt sätt samt ordningsföljden i aromaterapimassagen
- kunna använda fem produktblandningar av olika oljor för aromaterapi
- för kunden kunna berätta om aromaterapimassagens verkningar
- följa zonterapiens grundprinciper och känna till fotens reflexområden, behärska riktig behandlingsteknik och skall kunna reglera dess styrka
- för kunden kunna berätta om zonterapiens verkningar.

3.2.7 MAKE-UPENS EFFEKTMETODER, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna tillämpa sina kunskaper i kundbetjäning, när de gör make-up, behandlar ögonfransar, naglar, hår och skägg samt säljer produkter. De bör kunna tolka kundens behov och önskemål och använda informationen till att åstadkomma ett gott resultat. De studerande skall kunna tillämpa sin yrkesmässigt interaktiva förmåga i kundbetjäningssarbetet. De skall kunna använda feedback från kunder, lärare och studiekamrater till att utveckla sin betjäning samt på ett uppbyggande sätt behandla klagomål på arbete och betjäning.

▲ **Centralt innehåll:**
kundbetjäning.

De studerande skall kunna planera och utföra kropps- och fantasimake-uper, föråldrande make-up, make-uper från olika tidsepoker samt make-up för färg- och svart-vitt fotografi och för visningar. De skall behärska användningen av två nya make-up-serier och nya arbetsmetoder och de skall kunna berätta om dem för kunden. De skall kunna sälja sin specialkurs i make-up.

▲ **Centralt innehåll:**
planering och utförande av specialmake-up.

De studerande skall kunna förhöja ögonfransarnas och naglarnas utseende. De skall kunna permanenta ögonfransarna och fästa lösögonfransar och permanenta lösögonfransar. De studerande skall kunna göra nagelförlängningar och dekorera dem med smycken. De skall kunna handleda kunderna hur de själva sköter de behandlade ögonfransarna och naglarna samt vid behov kunna berätta för kunden om de egenskaper och viktigaste råämnena, som finns i de produkter de använt.

▲ **Centralt innehåll:**
make-upens effekter.

De studerande skall kunna tvätta kundens hår och använda hårvårdsprodukter i samband med hudvårdsbehandlingen. De skall kunna forma och kamma håret enligt kundens önskemål. De studerande skall kunna välja ändamålsenliga arbetsmetoder, arbetsredskap och produkter till rengöring, behandling och frisyrr. De skall kunna raka kundens skägg före behandlingen. De studerande bör i rakningen och i valet av produkter för rakningen beakta kundens hudegenskaper. De skall kunna göra amerikansk rakning. De skall i samband med behandlingen kunna sälja hårvård och rakning som en tilläggstjänst.

▲ **Centralt innehåll:**
behandling av hår och skägg.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna respektera kunden och följa goda seder och bruk
- kunna ta emot feedback och försöka förändra sitt arbete utgående från den
- förhålla sig lugna och sakliga när de får ta emot klagomål
- kunna upprätthålla stabila kundförhållanden
- kunna göra enkla kropps- och fantasimake-uper, föråldrande make-up samt make-uper från olika tidsepoker

- kunna göra för kunden tillfredsställande make-uper för fotografering och visningar
- för kunden kunna berätta om nya make-up-produkter och om sina specialkunskaper i ämnet
- kunna använda två nya make-up-serier
- kunna göra ögonfranspermanent och fästa lösa ögonfransar och permanenta lösögonfransar på ett säljdugligt sätt
- kunna göra nagelförlängningar på ett säljdugligt sätt
- kunna välja ändamålsenliga arbetsredskap och produkter
- kunna kamma kundens hår på ett tillfredsställande sätt
- hygieniskt och på ett säljdugligt sätt kunna göra amerikansk rakning.

3.2.8 FÖRSÄLJNING OCH MARKNADSFÖRING, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna förverkliga skönhetsbranschens marknadsföring och utveckla sin personliga serviceförmåga. De skall kunna förverkliga den inre och yttre marknadsföringen i skönhetsbranschens företag och de skall kunna utveckla sin arbetsmiljö ur marknadsföringens synvinkel. De studerande skall per telefon kunna marknadsföra varor och tjänster. De skall kunna utforma direktreklam per brev och i tidning. De studerande skall kunna dekorera och texta. De skall kunna föra lagerbokföring, samt i valet av produkter för rakningen följa upp produktcirkulationen samt göra upp kostnadsförslag. De skall kunna analysera sitt eget marknadsföringskunnande.

▲ Centralt innehåll: försäljning och marknadsföring.

De studerande skall verbalt och nonverbalt kunna använda sin kunskap i kundbetjäningen. De bör utnyttja sina kunskaper i kundpsykologi samt i språk för att effektivisera kundbetjäningen och försäljningen. De skall kunna betjäna kunder från olika kulturer och befolkningsgrupper. De studerande bör kunna upprätthålla kontakter både till sina kunder och andra inressentgrupper. De skall kunna skaffa feedback genom t.ex. kundförfrågningar, ta emot feedback samt kunna utveckla sitt arbete utgående från den.

▲ Central innehåll: kommunikationsförmåga.

De studerande skall kunna verka som produktkonsulent. De skall kunna förevisa och sälja kosmetiska produkter och utrustning till konsumenter

och skönhetsbranschens yrkesutövare samt kunna utbilda dem i användningen av produkterna och utrustningen. De studerande skall kunna analysera sina produktkunskaper. De skall för kunden kunna förevisa produkternas och utrustningens egenskaper, deras fördelar och nytta av dem.

▲ **Centralt innehåll:**
att verka som produktkonsulent.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

Den studerande skall

- i samband med behandlingarna kunna sälja varor och tjänster
- per telefon kunna sälja varor och tjänster
- kunna utforma en plan för utvecklingen av arbetsmiljön ur marknadsföringens synvinkel
- kunna utforma enkel direktreklam som kundbrev eller tidningsannonser
- kunna dekorera och texta och kunna söka handledning i problemsituationer
- kunna föra lagerbokföring och följa upp produktcirkulationen
- kunna göra upp kostnadsförslag
- kunna betjäna kunder från olika kulturer och befolkningsgrupper
- kunna utforma en kundförfrågan och göra ett sammandrag på den
- kunna verka som produktkonsulent för en bestämd kundgrupp.

3.2.9 ÖVRIGA VALFRIA STUDIER, 10 SV

I läroplanen som godkänns av utbildningsanordnaren kan som valfria studier i de yrkesinriktade studierna ingå också andra än de studiehelheter som nämns i punkterna 3.2.6 – 3.2.8. Det kan vara frågan om studier i enlighet med arbetslivets regionala och lokala behov, andra studier som fördjupar eller vidgar yrkesstudierna, gemensamma studier eller gymnasiestudier.

Dessa studiers omfattning kan vara högst 10 studieveckor i examen.

3.3 Valfria studier – mål, centralt innehåll och bedömning

De studerande skall i sina studier innefatta 10 studieveckor valfria studier för vilka mål, centralt innehåll och bedömning en individuell studieplan skall uppgöras. De valfria studierna kan utgöras av yrkesstudier eller gemensamma studier från det egna utbildningsområdet eller något annat område, studier som förbereder för fortsatta studier eller för avläggande av studentexamen, arbetserfarenhet eller handledda fritidsintressen som främjar de allmänna och yrkesinriktade syftena med utbildningen samt de studerandes personlighetsutveckling.

3.4 Mål för studiehandledningen

I studierna skall ingå 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiehandledningens mål skall vara att den studerande kan fungera inom läroanstaltens gemenskap och kan planera sina studier och engagera sig i dem, dvs. känna till studierna och valfriheten i examen. Studerandena skall kunna följa med sina studieprestationer och be om stöd för planeringen av studierna. De skall kunna skaffa hjälp vid eventuella svårigheter med studierna samt söka arbete eller en studieplats även utomlands.

3.5 Lärdomsprovet – mål och bedömning

I studierna ingår ett lärdomsprov, vars omfattning är minst två studieveckor. De studerande skall kunna utarbeta ett lärdomsprov, som kan bestå av en uppgiftshelhet som sammanfattar studierna eller som visar specialkunnande inom ett delområde av examen. Det kan vara frågan om ett skriftligt arbete, ett multimedie- eller hypermediearbete, en utredning, ett projektarbete eller en produkt. Lärdomsprovet skall uppfylla målen i examen.

De studerande skall kunna planera lärdomsprovet i enlighet med eget intresse och egen yrkesinriktning. Då de utarbetar lärdomsprovet skall de kunna arbeta självständigt, logiskt och systematiskt. De skall kunna skaffa fram information som de behöver för lärdomsprovet ur olika källor och förhålla sig kritiskt till den information de får. De skall kunna förena kunnande från olika delområden i examen och använda ändamålsenliga arbetsmetoder. De skall självständigt kunna lösa problem och bedöma hur lärdomsprovet framskrider samt dess resultat. De skall kunna presentera sitt lärdomsprov både skriftligt och muntligt.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- som sitt lärdomsprov utarbeta en uppgiftshelhet som sammanfattar de grundläggande uppgifterna i branschen eller en uppgiftshelhet ur ett enskilt delområde
- med handledning kunna planera sitt lärdomsprov
- med handledning skaffa information ur de viktigaste källorna
- med handledning kunna välja ändamålsenliga arbetsmetoder för lärdomsprovet
- vid behov kunna be om hjälp för att lösa problem i samband med lärdomsprovet
- med handledning kunna bedöma hur lärdomsprovet framskrider och komma överens om avvikelser
- kunna bedöma resultatet av lärdomsprovet

- förståeligt kunna presentera lärdomsprovet skriftligt eller muntligt.

4

BEDÖMNING AV DE STUDERANDE

4.1 Syfte och genomförande

1 Syftet och målet med bedömningen

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 25 §) skall bedömningen förstärka utvecklingen av de studerandes jaguppfattning och tillväxt som yrkesmänniskor. Härvid grundar sig bedömningen på de studerandes självvärdering och på utvecklingssamtal som förs mellan de studerande och lärarna. Vid inläring i arbetet deltar också arbetsplatsutbildarna.

Bedömningen skall utom att handleda de studerande också ge information om deras kunnande till lärarna och arbetsgivarna samt utgöra underlag för ansökan till fortsatta studier.

2 Genomförande av bedömningen

Utöver vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §, 11 §) skall de studerande bedömas kvalitativt genom att deras kunnande jämförs med målen för respektive studiehelhet och med de bedömningskriterier som är baserade på målen. Strävan att uppnå målen för studiehelheterna skall stödas genom bedömning av olika studieperioder. Vitsorden för studiehelheter bör ges med tonvikt på de studerandes kunnande i slutskedet. De studerandes kunnande skall påvisas. Bedömningsresultaten från olika avsnitt i studierna kan inte mekaniskt räknas ihop, delas eller betonas.

Bedömningsmetoderna skall väljas så att de mäter hur de uppställda målen har nåtts, lämpar sig för de studiemetoder som har använts och stöder de studerandes inläring. Eftersom de studerande kan visa sitt kunnande på olika sätt, skall de också kunna påvisa sitt kunnande på annat sätt än enbart i skrift. Speciellt när det gäller handikapp, sjukdomar och därmed jämförbara lässvårigheter, t.ex. läs- och skrivsvårigheter, måste bedömningsmetoden anpassas efter respektive studerandes problem.

Alla studerande och alla som deltar i bedömningen skall innan studierna inleds informeras om bedömningsprinciperna och deras tillämpning, bl.a. om syften och mål, om vitsordsbildningen, vitsordsskalan och kravnivåerna, om möjligheterna till omtagning och de villkor som måste uppfyllas för att kunna avancera i studierna, om bedömningen av inläring i arbetet, om korrigering av bedömningen, och bedömningen av

tillgodoräknade studier samt om dokumenteringen av vitsord och om innehållet i studiekort och examensbetyg.

3 Vitsordsgivning

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §) gäller att vitsord skall ges för alla studiehelheter som motsvarar läroplansgrunderna, också för de andra valfria studierna som ingår i de yrkesinriktade studierna.

När en studerande har studerat i enlighet med 12 § L 630/98, antecknas för de ifrågavarande studierna i betyget en hänvisning och i nedre kanten: genomfört enligt 12 § L 630/98.

Om gemensamma studier tilläggsvis har bedrivits i samband med valfria studier, kan de tas med i bedömningen av de gemensamma studierna. Mängden gemensamma studier överstiger då 20 sv. I anslutning till de valfria studierna nämns studierna med en fotnot: fullgjort i samband med de gemensamma studierna.

För de gemensamma studierna (20 sv) som statsrådet beslutat om ges separata vitsord. De gemensamma studier som ingår i de yrkesinriktade studiehelheterna skall bedömas som en del av de yrkesinriktade studiehelheterna. I den studerandes studiekort skall dessa studier specificeras med tanke på tillgodoräknande och fortsatta studier.

En del av en studiehelhet bör kunna godkännas som genomförd eller räknas till godo också utan vitsord. Då måste man försäkra sig om att de studerande kan ges ett vitsord för ifrågavarande studiehelhet i examensbetyget. Lärdomsprov skall bedömas såsom del av de studiehelheter där de ingår. För lärdomsprov skall också ett skilt vitsord ges och det skall antecknas i examensbetyget.

Det kunnande som påvisats under perioderna med inläring i arbetet skall bedömas såsom del av de yrkesinriktade studiehelheter där inläringen i arbetet ingår. På examensbetygen antecknas omfattningen av inläringen i arbetet men inte vitsorden.

4 Tillgodoräknande

Utöver bestämmelserna i lagen och förordningen om yrkesutbildning (L 630/ 98, 30 §, F 811/98, 13 §) gäller att man genom tillgodoräknande av tidigare studier skall undvika överlappningar och förkorta studietiden. Vid övergång från en examen till en annan eller från gymnasium till yrkesutbildning på andra stadiet skall åtminstone de slutförda gemensamma studierna och de valfria studierna räknas till godo. Av gymnasiets hela lärokurs tillgodoräknas åtminstone de obligatoriska och de valfria studierna.

Sommararbete och tidigare arbetserfarenhet skall räknas till godo, om det kunnande som har förvärvats konstateras motsvara läroplansmålen.

Vid läroanstalten skall man kontrollera att studierna motsvarar läroplanen i fråga om mål och centralt innehåll. Vid behov bör överensstämmelsen påvisas med prov. Tillgodoserandet skall underlättas genom att utveckla för ändamålet lämpliga bedömningsmetoder.

När de studerandes tidigare studier eller studier som samtidigt bedrivs vid en annan läroanstalt godkänns att kompensera en full studiehelhet skall det givna vitsordet införas i betyget. Skulle vitsordsskalorna vara olika använder man det omvandlingsschema som finns i kapitel 4.3. Namnet på den läroanstalt som givit vitsordet skall noteras i betyget. Om inget vitsord för ifrågavarande studier har givits, bör en bedömning göras.

5. Förnyande av studieprestationer

Beträffande möjlighet att ta om prestationer och höja vitsord gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 12 §).

6. Rättelse av bedömning

Beträffande rättelse av bedömning gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 15 §).

4.2 Föremål och kriterier för bedömningen

Föremålen och kriterierna för bedömning skall härledas från de mål som anges i läroplans- och examensgrunderna. Föremålen för bedömningen är de gemensamma betoningarna och den för alla branscher gemensamma baskompetensen, behärskandet av arbetsmetoder, redskap, material och arbetsprocesser samt arbetssäkerheten och den kunskap som ligger till grund för arbetet.

I det följande definieras kunnande på nivåerna nöjaktiga, god och berömlig och på basis av dem fastställer läroanstalterna bedömningskriterierna för studiehelheterna.

Nöjaktiga:

De studerande skall kunna sysselsätta sig inom det yrkesområde som motsvarar examen och sköta uppgifter som motsvarar utbildningsprogrammet, oavsett smärre brister i skickligheten och kunskaperna. De studerande skall kunna använda de vanligaste arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och behärska de grundläggande arbetsuppgifterna i skönhetsbranschen. De studerande skall kunna fungera i miljöer och situationer de är bekanta med. De skall kunna tillämpa inhämtade färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i inövade, ofta återkommande situationer. De skall under handledning kunna söka fram vetande som gäller arbetet och kunna begripligt återge det muntligt eller skriftligt. De skall kunna utföra de uppgifter de tilldelats och bedöma sig själva och sitt

arbete. De studerande skall iaktta arbetstider, säkerhetsföreskrifter och andra anvisningar och överenskommelser samt rådgöra om avsteg från dessa.

Goda:

De studerande skall kunna använda skönhetsbranschens arbetsmetoder, arbetsredskap och material. De kan sköta de centrala uppgifterna i branschen. De studerande skall reda sig i olika slags situationer och grupper och tillämpa sina färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i nya situationer. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera inhämtat vetande och bearbeta det så att det är användbart. De studerande skall kunna gestalta sitt arbete som en helhet och också beakta arbetsplatsens speciella behov. De skall tillämpa gällande regler och anvisningar i olika situationer och iaktta föreskrifterna om säkerhet i arbetet. De studerande skall självständigt kunna utföra arbetsuppgifter som de tilldelats och kunna utvärdera sig själva och sitt arbete mångsidigt. De studerande skall kunna bedöma information med avseende på riktighet och tillförlitlighet.

Berömliga:

De studerande skall kunna välja de för sitt arbete bäst lämpade arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och använda dem på rätt sätt. De skall kunna utvärdera och vidareutveckla sitt arbetssätt. De skall agera aktivt och konstruktivt i olika situationer och i samverkan med olika grupper. De studerande skall finna nya problemlösningar och klara upp konfliktsituationer. De studerande bör självständigt kunna utföra också andra än förelagda uppgifter. De bör kunna utveckla sitt arbete, sin arbetsmiljö och säkerheten i arbetet samt mångsidigt bedöma sig själva och utveckla sin beredskap att verka under förändrade förhållanden. De studerande skall kunna bedöma inhämtad information vad gäller dess riktighet och tillförlitlighet. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera sitt vetande, bearbeta det för användning och dra slutledningar av det. De skall kunna gradera frågor i angelägenhetsordning, göra upp planer och begrunda effekterna av olika alternativ för att kunna välja det lämpligaste i respektive fall. De studerande skall i sin verksamhet kunna beakta arbetsplatsens specialbehov. De skall kunna se sitt arbete som en del av den verksamhet som bedrivs på arbetsplatsen och i hela dess verksamhetsmiljö.

4.3 Vitsordsskala och omvandling av vitsord

1. Vitsordsskalan

Beträffande vitsordsskalan gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §).

2 Omvandling av vitsord

De studerande skall bedömas enligt bedömningspraxis vid den läroanstalt där studieprogrammet eller delar av detta genomförs. Om läroanstaltens vitsordsskalor är olika, skall den läroanstalt som tillgodoser studierna omvandla vitsorden och avgöra motsvarighetsfrågan till de studerandes fördel. Vitsord bör omvandlas enligt följande:

Gymnasiets vitsords- skala (5-10)	Yrkesläroanstaltens vitsordsskala (1-5)	Skala (1-3)
utmärkta 10	berömliga 5	3
berömliga 9	berömliga 5	3
goda 8	goda 4	2
nöjaktiga 7	goda 3	2
försvarliga 6	nöjaktiga 2	1
hjälppliga 5	nöjaktiga 1	1

4.4 Yrkesprov

Om yrkesproven ges separata föreskrifter.

4.5 Betyg

1 Examensbetyg

Examensbetyget är ett officiellt dokument, vars innehåll skall motsvara grunderna för läroplanen eller grunderna för fristående examen. Examensbetyg ges i enlighet med bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

Vid läroavtalsutbildning som har ordnats enligt läroplansgrunderna skall examensbetyg ges, när den studerande har genomfört de studier som hör till examen med godkänt resultat.

Examensbetyg som motsvarar läroplansgrunderna skall innehålla följande uppgifter:

- utbildningsanordnarens/läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning

- namnet på den avlagda examen och dess omfattning i studieveckor och år
- de genomförda studierna, deras omfattning och vitsorden för dem
- lärdomsprovets namn och vitsord
- omfattningen av inläring i arbetet
- datum och underskrifter
- utbildningsanordnarens/läroanstaltens stämpel.

På baksidan eller tilläggsbladet

- utbildningsanordnarens/läroanstaltens namn
- undervisningsministeriets tillstånd att ordna utbildning och lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- tillstånd att ordna utbildning
- notis om att utbildningen har genomförts i enlighet med de riksomfattande läroplansgrunder som Utbildningsstyrelsen godkänt
- grundutbildningskrav och nivå på examen
- behörighet för fortsatta studier som utbildningen medför
- definition av omfattningen av examen, studieår och studievecka
- vitsordsskala
- examensnivån motsvarar nivå 3 i EG:s klassificering (85/368/EEG)
- de specialbestämmelser som hör till utövandet av yrket (gäller ej grundexamen inom skönhetsbranschen).

2 Betyg

Utöver det som sägs om givande av betyg i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §) ges de studerande betyg över slutförda studier. I betyget antecknas utöver vitsorden också de studiehelheter som de har deltagit i utan att ha fått godkänt vitsord. I betygen anges dessutom vad erhållandet av examensbetyg förutsätter av de studerande.

3 Skiljebetyg

Beträffande skiljebetyg gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

4.6 Bedömning vid specialundervisning

Bedömningen av de studerande skall följa samma principer som i andra fall. Eventuella avvikelser från läroplansgrundernas mål med stöd av 20 § och 21 § 3 mom. L 630/98 skall antecknas i betyget. Examensbetyg skall

utfärdas även när examensmålen har anpassats för de studerande. De anpassade målen skall framgå av examensbetyget. Bedömningen skall anpassas efter de anpassade målen, vilket förutsätter att särskilda bedömningskriterier uppgörs. Vitsordsskalan skall vara densamma som används i allmänhet. De studerande skall veta att justering av utbildningsmålen kan inverka på möjligheterna till fortsatta studier och framgång i sådana studier.

Om studierna till väsentliga delar blir ofullständiga ges i stället för examensbetyg ett betyg över slutförda studier, och i en bilaga uppges vad de studerande kan bäst.

4.7 Bedömning av invandrare

Studerande som är invandrare och som tillhör andra särskilda språk- och kulturgrupper skall få sina prestationer bedömda på samma sätt som andra studerande. Kunskaperna och färdigheterna skall bedömas enligt sådana metoder att vitsorden inte påverkas av eventuella brister i språkkunnandet.

När man bedömer en studerandes kunnande kan man i början av studierna vid behov använda tolk eller ett annat undervisningsspråk.

Om svenska eller finska inte är de studerandes modersmål, skall studierna bedömas enligt målen för svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål också i det fall att sådan undervisning inte särskilt anordnats för de studerande. Om läraren och de studerande är överens om att de studerandes kunskap i svenska/finska är på modersmålsnivå, skall kunnandet bedömas enligt målen för modersmål, svenska/finska. I examensbetyget skall det antecknas enligt vilkendera målsättningen prestationerna har bedömts; skalan bör vara 1 - 5.

Om de studerande inte har läst finska/svenska som det andra inhemska språket, skall det antecknas i betyget vad de i stället har studerat.

5 ÖVRIGA BESTÄMMELSER

5.1 Studiehandledning

Examen skall innefatta minst 1,5 studieveckor studiehandledning. Dessutom har varje studerande rätt att få tillräcklig personlig och annan behövlig studiehandledning i sina studier. Läroanstalten skall speciellt ägna omsorg åt handledningen av sådana studerande som har studiesvårigheter (t.ex. läs- och skrivsvårigheter), många frånvarodagar eller problem i sin livssituation.

Studiehandledningen skall läggas upp så, att de studerande

- får tillräcklig information om utbildningen i förväg och medan den pågår
- får kunskap om och erfarenhet av arbetslivet, företagsamheten och yrkena
- får vetskap om och möjligheter till internationella kontakter, studier och arbete
- får hjälp med särskilda problem i sina studier och i sitt liv.

De som har blivit antagna till yrkesutbildning skall få information om examina, hur de bildas och vad de innehåller samt om studier som vid behov kan väljas ur andra läroanstalters utbud. De studerande skall stödas i sina olika val. Individuella studieplaner skall uppgöras för de studerande utgående från deras val. När de individuella studieplanerna uppgörs bör man särskilt beakta sådana studerande som under skollåren haft eller vid yrkesutbildningens början har svårigheter i anslutning till sin studie- eller livssituation.

Hela personalen bör delta i handledningen av de studerande, men huvudansvaret för planeringen av den vilar på studiehandledaren. För att lyckas väl kräver studiehandledningen expertsamarbete inom läroanstalten, samarbete med de studerande och deras hem, samverkan mellan olika läroanstalter och samarbete med utomstående experter.

Yrkesläroanstalterna skall utveckla sina väglednings- och rekryterings-tjänster i samarbete med Arbetskraftsbyråerna och näringslivet samt främja de studerandes sysselsättnings- och fortbildningsmöjligheter.

5.2 Inlärn timer i arbetet

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §) skall följande principer iakttas i fråga om inlärn timer i arbetet:

Inlärn timer i arbetet skall utgöra målinriktade studier med tillhörande handledning och bedömning. Inlärn timerperioderna måste vara så pass långa och mångsidiga att de studerande kan lära sig behärska yrket. I början av studietiden bör perioderna vara korta, men i senare studie-skeden , när kunskaperna och färdigheterna ökat, så långa som möjligt för att de studerande skall kunna lära sig större helheter och ta ansvar för sina arbetsuppgifter.

Utbildningsanordnaren skall besluta enligt vilka principer inlärn timer i arbetet läggs upp. Planeringen skall ske i samverkan med lokala representeranter för arbetslivet och med beaktande av arbetslivets regionala och lokala behov och möjligheter. Vid läroanstalten skall man besluta hur inlärn timer i arbetet och inlärn timermålen inordnas i de studerandes individuella studieplaner. Det skall framgå hur den inlärn timer som sker vid läroanstalten och den som sker på arbetsplatsen kompletterar varandra när det gäller att uppnå examensmålen.

De studerande skall kunna fullgöra en del av inlärn timer i arbetet utomlands, och detta skall i så fall vara överenskommet på förhand.

Bara i undantagsfall och av särskilt vä gande skäl kan en studerandes inlärn timer i arbetet ordnas vid läroanstaltens övn timerföretag eller på något motsvarande sätt.

Läroanstalten skall ge de studerande träning för arbetsplatserna samt möjligheter att skaffa sig fackkunskaper som hör till studierna också under tiden för inlärn timer i arbetet. På arbetsplatserna måste det särskilt beaktas att de studerande får handledning, övervakning och respons.

Organiseringen

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 16 §) åligger det utbildningsanordnaren att tillsammans med de studerande ordna med platser för inlärn timer i arbetet. I avtalet mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivaren kommer man överens om de frågor som nämns i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §).

Utbildning på en arbetsplats läggs i regel upp så att den studerande inte är anställd hos arbetsgivaren. Den studerande har då rätt till studiestöd och studiesociala förmåner, såsom måltider och eventuella resekostnadsersättningar. Om det särskilt avtalas skall inlärn timer i arbetet också kunna ske inom ramen för ett arbetsavtalsförhållande.

Skydd i arbetet

Utöver bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 19 §, 28 §) skall följande principer iakttas beträffande skydd i arbetet:

Samtliga parter skall komma överens om ansvar och nödiga försäkringar i fråga om arbetarskydd, olycksfall och skadestånd. Innan arbetet börjar skall arbetsgivaren och utbildningsanordnaren i samråd förvissa sig om att den studerande är tillräckligt insatt i arbetet och kan följa arbetarskyddsanvisningarna.

Anordnandet av inläring i arbetet regleras dessutom bl.a. av lagen om unga arbetstagare (998/93, ändrad 754/98), förordningen om skydd för unga arbetstagare (508/86, ändrad 679/90 och 1428/93) och arbetsministeriets med stöd av dessa författningar utfärdade beslut om lätta arbeten lämpliga för unga (1431/93) och beslut om arbeten som är farliga för unga arbetstagare (1432/93) samt skadeståndslagen (412/74).

Bedömningen av inläring i arbetet, se kapitel 4.

5.3 Yrkesinriktad specialundervisning

För att jämlikheten inom utbildningen skall förverkligas bör var och en, oberoende av olikheter i inlärningsförutsättningarna, ha likvärdiga möjligheter att delta i yrkesutbildning och efter utbildningen få arbete och placera sig i samhället som fullvärdig medborgare.

Yrkesutbildningen för personer i behov av särskilt stöd skall enligt principen om jämlikhet i första hand anordnas i vanliga yrkesläroanstalter i samma grupper som för andra eller i specialgrupper eller i vardera. Specialyrkesläroanstalterna skall främst dra försorg om utbildningen för gravt handikappade och om förberedande och rehabiliterande undervisning och handledning för dem. Dessutom skall de tillhandahålla experthjälp för andra läroanstalter. Yrkesinriktad specialundervisning bör anordnas också i form av läroavtalsutbildning.

Studerande som behöver särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster på grund av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, emotionell störning eller av andra skäl skall få specialundervisning, som avser att trygga en inläring baserad på deras individuella förutsättningar och att främja deras självutveckling och tillväxt som människor. Till specialundervisningen ansluts stödservice och vid behov rehabilitering i samverkan med producenter av rehabiliteringsservice.

Principerna för specialundervisningen skall fastställas i läroplanen: mål, genomförande, undervisningsmetoder, stöd- och specialtjänster, expertservice, samarbetsinstanser och ansvarsfördelning. Tillräckliga resurser skall reserveras för specialundervisningen. Hela läroanstalten skall främja inläringen hos dem som behöver särskilt stöd.

Behovet av specialundervisning skall definieras för varje enskild studerande utgående från läroplansgrunderna och med stöd av 20 § förordningen om yrkesutbildning. Uppnåendet av målen skall understödjas gen-

om en individuellt planerad och handledd inlärningsprocess och med lämpliga stödåtgärder.

Individuell plan för hur undervisningen skall ordnas

För studerande i behov av specialundervisning skall man alltid uppgöra en skriftlig individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. I planen anges den examen som skall avläggas, de läroplans- eller examensgrunder som iakttas, omfattningen av examen, de studerandes individuella läroplan, de service- och stödåtgärder som tillhandahålls och vem som svarar för dem samt grunderna för specialundervisningen. Planen bör uppgöras i samråd med de studerande, vid behov med deras förmyndare, representeranter för den föregående skolan samt respektive lärare och elevvårds-sakkunniga.

Individuell läroplan

I den individuella planen för hur undervisningen skall ordnas ingår den individuella läroplanen, där man skall fastställa de studerandes personliga inlärningsmål, vilka bör basera sig på läroplansgrunderna för den examen som studierna siktar till. Den yrkesinriktade specialundervisningen skall planeras så att de studerande i möjligaste mån uppnår samma kompetens som studerande inom yrkesutbildningen i övrigt. Målen kan anpassas efter de studerandes förutsättningar antingen genom att målen för all undervisning har ändrats eller så att målen för bara en eller vissa av studiehelheterna ändras. Man skall i undervisningen betona de områden där de studerandes kunnande är starkt för att förbättra deras utsikter att få arbete. Speciell uppmärksamhet skall ägnas åt den praktiska inträningen under perioder av inlärnning i arbetet. De studerande skall informeras om sina möjligheter att få behövlig specialservice efter utbildningen.

Under utbildningens gång skall man följa med de studerandes framsteg och vid behov skall de personliga målen och stödåtgärderna justeras. För bedömningen i samband med specialundervisning redogörs i kapitel 4.

5.4 Undervisning för invandrare och olika språk- och kulturgrupper

Studiearrangemang

De yrkesinriktade målen skall vara desamma för invandrarstuderande som för andra studerande.

Studerande vars modersmål är ett annat än läroanstaltens undervisningsspråk skall stödas med särskilda undervisningsarrangemang, speciellt när det gäller språkstudierna.

I läroplanen skall ingå en plan för hur undervisningen skall ordnas för studerande som är invandrare. När undervisningens mål har ändrats med stöd av 21 § L 630/98 skall följande principer iakttas:

Studierna i svenska/finska skall i vårt land vid behov kunna ordnas enligt målen för svenska/finska som andra språk (se kapitel 3, punkt 3.1.1.4.2). Härmed avses då det språk som den studerande har lärt sig efter modersmålet i en svensk- eller finskspråkig miljö.

En studerande med annat modersmål än svenska eller finska kan för sina studier i främmande språk också välja sitt modersmål.

Modersmålsstudier

Enligt statsrådets beslut (SRB 213/99) kan utbildningsanordnaren, ifall de studerandes modersmål är något annat språk än svenska eller finska, besluta om att fördela de i 12 § 2 mom. lagen om yrkesutbildning avsedda obligatoriska studierna i modersmålet och det andra inhemska språket på ett sätt som avviker från vad som bestäms i 2 mom.

Resursen för studier i modersmålet och det andra inhemska språket bör flexibelt kunna fördelas på eventuella studier i den studerandes eget modersmål, studier i svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål och studier i det andra inhemska språket.

De studerande skall läsa svenska/finska

- 1) antingen enligt målen för svenska/finska som andra språk (kap. 3, punkt 3.1.4.2)
- 2) eller enligt målen för modersmål, svenska/finska (kap. 3, punkt 3.1.1.1), om kunskapen i svenska/finska anses vara på modersmålsnivå.

De studerandes studieplan kan innefatta båda typerna av studier. Den studerande skall under studiernas gång också kunna övergå från det förra till det senare alternativet.

Enligt lagen (L 630/98, 12 § 3 mom.) kan modersmålsundervisning beroende på de studerandes behov även anordnas i rommani, teckenspråk eller något annat språk som är de studerandes modersmål. De allmänna läroplansgrunderna för undervisning i det egna modersmålet anges i kapitel 3, punkt 3.1.1.4.1. Utifrån dem skall utbildningsanordnaren utforma tillämpningar för de särskilda språk som behövs.

De studerande får för sina modersmålsstudier välja att utnyttja studieveckor avsedda för svenska eller finska som modersmål (4 sv) eller också

studera modersmålet som främmande språk (2 sv) eller som valfria studier.

Om för modersmålet (svenska eller finska) avsedda studieveckor används för studier i de studerandes eget modersmål, skall i varje fall studier i svenska/finska inrymmas i de studerandes utbildning.

Studier i det andra inhemska språket

För invandrarstuderande ordnas undervisningen i det andra inhemska språket (finska eller svenska) enligt målen för det andra inhemska språket, med beaktande av de studerandes situation och nivå.

Studierna i det andra inhemska språket skall för studerande med främmande modersmål kunna ersättas med studier i modersmålet och i svenska/finska (6 sv), se kapitel 3, punkt 3.1.1.4.

5.5 Läroavtalsutbildning

Beträffande läroavtalsutbildning gäller vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 17 §) och i lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (L 1185/98, 17 §).

Både för unga och för vuxna kan läroavtalsutbildning som leder till en yrkesinriktad grundexamen ordnas som grundläggande yrkesutbildning enligt läroplansgrunderna eller som läroavtalsutbildning som förbereder för fristående examen enligt grunderna för fristående examen. Examensbetyg över examen avlagd enligt läroplansgrunderna utfärdas av utbildningsanordnaren och examensbetyg över fristående examen av vederbörande examenskommission.

6

LÄROPLANEN

Uppgörandet av läroplanen

Enligt 14 § lag 630/98 skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan för utbildningen, och planen skall följa läroplansgrunderna i detta dokument. Planen skall godkännas särskilt för svensk-, finsk- och samisk-språkig undervisning och vid behov för undervisning på något annat språk. Läroplanen skall utformas så att den möjliggör individuella val för de studerande.

Rätt att få tillräcklig undervisning och handledning

I läroplanen skall det beaktas, att de studerande har rätt att få tillräcklig undervisning och behövlig handledning under varje arbetsdag, oberoende av hur utbildningen är upplagd. De studerande skall få tillräckligt med handledning också under tiden för inläring i arbetet och särskilt i början av tiden.

Utbildningsanordnaren skall också svara för att de studerande avancerar i sina självständiga studier genom att studieuppgifterna planeras, de studerande vägleds i arbetet och uppnåendet av målen bedöms. Självständiga studier skall övervakas och stödundervisning ges vid behov. Närundervisning och lärarhandledning är centrala i början av studierna. Efterhand som de studerandes självstyrnings- och studiekapacitet utvecklas skall mera utrymme beredas för självständiga studier och ansvaret för arbets- och studieuppgifterna småningom ökas, varvid lärarens roll närmast går ut på planering, övervakning och bedömning. Studiernas omfattning och mål har definierats så att de förutsätter 40 timmars arbetsinsats i veckan av de studerande. Läroanstalten skall sörja för att målen uppnås.

Läroplanens innehåll

Läroplanen skall innehålla en gemensam del som gäller för samtliga utbildningsområden och examina samt separata delar för de olika examina. I den gemensamma delen definieras, vid sidan av principer och förfaringsätt som är gemensamma för alla utbildningsområden, de delar som är differentierade enligt utbildningsområde.

Den gemensamma delen skall ha följande innehåll:

- centrala värderingar och strategier för att utveckla verksamheten, samt en plan för hur man kan förstärka samhörigheten och ge studerandena möjligheter till att dryfta värderingar och lära känna kulturarvet
- utbildningens syften och mål samt medel och åtgärder för att uppnå målen
- anordnande av grundläggande utbildning och utbildning för fristående examina
- undervisningens uppläggning (när-, distans-, flerformsundervisning, läroavtalsutbildning)
- principer för uppgörande av individuella studieplaner
- principer för tillgodoräknande av tidigare studier
- studieutbud i samverkan med andra utbildningsanordnare
- stödtjänster i anslutning till studiehandledningen
- plan för anordnande av inläring i arbetet
- anordnande av specialundervisning och tillhörande stödtjänster
- plan för hur undervisningen för invandrarstuderande ordnas
- plan för hur bedömningen av de studerande verkställs
- plan för verkställandet av yrkesprov
- plan för vidareutvecklingen av personalens yrkesskicklighet; mål och förverkligande samt metoder med vilka utvecklingen kan utvärderas
- plan för hur gemensamma betoningar skall förverkligas, såsom främjande av en hållbar utveckling, internationalism, utnyttjande av teknologi och informationsteknik.
- plan för verkställandet av självvärderingen.

För varje examen uppgörs en plan som gäller:

- uppläggning och periodisering av studierna
- precisering av målen, innehållen och bedömningskriterierna i fråga om gemensamma studier och yrkesinriktade studiehelheter samt studiegången
- studiehelheternas uppbyggnad: studieperioder, projekt och andra helheter samt inläring i arbetet
- de prestationer som vitsorden för studiehelheterna förutsätter
- möjligheter att tillgodoräkna tidigare studier.

Individuell studieplan

- för att den individuella valfriheten skall förverkligas bör individuella studieplaner uppgöras utgående från läroplanen och de studerandes val.

DEL II

GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

1

FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL

1.1 Fristående examina

Fristående examina kan avläggas oberoende av hur yrkesskickligheten har förvärvats. Kunnande som förvärvats genom utbildning, deltagande i arbetslivet och odling av intressen behandlas som en helhet, så att den som vill få en examen kan utnyttja det för att påvisa den yrkesskicklighet som krävs.

De fristående examina är uppbyggda av moduler. De består av uppgiftshelheter som hänför sig till arbetslivet och dess utvecklingsbehov. Utmärkande för helheterna är kombinationen av vetande och praktiskt kunnande, yrkesskicklighetens mångsidighet och sambandet mellan arbetsprocessen och dess resultat. En modul eller examensdel bildar ett delområde av yrkeskompetensen som kan särskiljas från den naturliga arbetsprocessen och bedömas som en helhet för sig. Yrkesproven anordnas och avläggs flexibelt, en examensdel i sänder. I stället för en hel examen kan man också ha som mål att avlägga en bestämd eller vissa bestämda examensdelar.

Beskrivningen av kraven på yrkesskickligheten utgår från den kompetensklassificering som anses bäst lämpad för ifrågavarande yrkesområde. Beskrivningen inriktas på kraven för de centrala yrkesfunktionerna, på behärskandet av arbetsprocesserna och på yrkespraxis i vid mening. I kraven ingår även den språkkunskap och de sociala färdigheter som behövs i arbetslivet.

1.2 Utbildning som förbereder för fristående examina

För deltagandet i fristående examina kan det inte formellt förutsättas någon bestämd förhandsutbildning, men i regel brukar examina avläggas i samband med olika slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning bör fastställa en läroplan som motsvarar grunderna för fristående examina. Utbildningen och de yrkesprov som ingår i den skall planeras utgående från examensmodulerna. Utbildningsanordnaren är skyldig att anordna yrkesprov som en del av den förberedande utbildningen. Den studerande är skyldig att delta i yrkesproven som en del av sina studier.

De gemensamma studier som hör till grundexamina inom den grundläggande yrkesutbildningen är inte obligatoriska inom utbildning som förbereder för avläggande av grundexamen som fristående examen. Målen

för de gemensamma studierna bör dock i tillämpliga delar beaktas i läroplanerna och undervisningsarrangemangen.

1.3 Allmänna grunder för bedömningen av olika sätt att påvisa yrkesskicklighet och examensprestationer

Bedömningen av yrkesproven förutsätter systematiskt materialsamlande, beslutsfattande och dokumentation av de studerandes yrkes- och arbetsfärdigheter i relation till de krav på yrkesskicklighet och bedömningskriterier som anges i examensgrunderna. Bedömningen skall främst gälla utförande och sätt att fungera i arbetet. Färdigheterna eller kunskaperna skall i regel bedömas direkt utifrån de motsvarande arbetsprestationerna.

Miljön för yrkesproven skall vara så realistisk och autentisk som möjligt. Vid bedömningen används många olika och framför allt kvalitativa metoder, bland annat observation, intervjuer, förfrågningar, tidigare dokumenterade prov samt självutvärdering och gruppbedömning. Yrkesproven skall ordnas modulvis så att man kan bedöma hur de mål har uppnåtts som är centrala med tanke på yrkeskompetensen.

Föremål för bedömningen är de olika kompetensområden som man speciellt fäster avseende vid. Det gäller då studerandenas kärnkunnande, hur de behärskar den kunskapsmässiga grunden för arbetet, arbetsmetoderna, arbetsredskapen och –materialen samt arbetsprocessen. Bedömningsobjekten såväl som bedömningskriterierna härleds från kraven på yrkesskicklighet för respektive examensdelar. De på bedömningsobjekten baserade kriterierna skall beskriva och precisera prestationer på olika nivåer. Kriterierna anger trösklar som gör det möjligt att skilja mellan olika prestationsnivåer.

2

UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN

2.1 Delar som ingår i examen

Grundexamen inom skönhetsbranschen, kosmetolog, består av fem (1-5) för alla gemensamma examensdelar och en valfri (6-8) examensdel. För att få examensbetyg för grundexamen inom skönhetsbranschen skall alla delar som ingår i examen avläggas (figur 1). Examensbenämningen är kosmetolog.

GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN	
Obligatoriska delar	1. Grundvård av huden 2. Specialvård av huden 3.Handledning i hudvård 4. Make-up 5. Företagsverksamhet inom skönhetsbranschen
Valfria yrkesinriktade studier	6. Massage- och terapimetoder 7. Make-upens effektmeter 8. Försäljning och marknadsföring

Figur 1. Uppbyggnaden av grundexamen inom skönhetsbranschen.

3

GRUNDEXAMEN INOM SKÖNHETSBRANSCHEN - KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNING

3.1 Kraven på yrkesskicklighet och bedömning

Kraven på yrkesskicklighet har fastställts separat för varje examensdel på berömlig nivå i del I, kapitel 3, punkt 2 (Yrkesinriktade studier och inlärn timer i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning). Där har också definierats det kunnande som krävs för att erhålla det lägsta godkända vitsordet eller nöjaktig (1).

BILAGEDEL

UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV LÄROPLANSGRUNDER FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN

Läroplanssystemet inom yrkesutbildningen är uppbyggt av läroplansgrunder för varje examen, läroplanen samt individuella studieplaner som uppgörs på basen av dessa. Den utbildning och den inlärningskultur som genomgår förändringar påverkas av uppfattningarna om värderingar, människan, kunskapen och inläringen samt synen på yrkesområdets, arbetets och yrkesfärdighetens utveckling.

I den här bilagan granskas utgångspunkterna för de uppgjorda läroplansgrunderna: de förnyade examina, läroplansgrundernas syften, yrkesutbildningens uppgifter och värderingar, människouppfattningen, synen på kunskap och inläring samt synen på arbete och yrke. Bilagan innehåller även de beskrivningar av de olika branscherna och deras värderingar som har lagts till grund, när målen för examina och utbildningsprogram definierats och studiehelheterna och studiemålsättningarna utformats. Slutligen behandlas uppgörandet av individuella studieplaner och möjligheterna till fortsatta studier.

1 Styrande principer vid uppgörandet av grunderna

De nya examina

De yrkesinriktade grundexamina är gemensamma för både unga och vuxna, vare sig de avläggs inom den grundläggande yrkesutbildningen i enlighet med lagen om yrkesutbildning (630/98) eller såsom fristående examina i enlighet med lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/98). Den yrkeskompetens som examen ger är densamma i vartdera fallet.

De yrkesinriktade grundexamina skall ge basfärdigheter för olika uppgifter inom respektive yrken och branscher samt ett mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts av arbetslivet på något delområde av examen. I undervisningsministeriets beslut om examensstrukturen (7/011/98, 5/011/99, 1/011/2000) fastslås examina, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna. Bestämmelserna är bindande och en utbildningsanordnare kan inte avvika från dem utan tillstånd av ministeriet.

Grundexaminas omfattning är tre år (120 sv). En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar. Ett studieår innehåller 40 sv.

Läroplansbegreppet och läroplanens uppgifter

Grunderna för läroplanen är en med lag jämförbar norm, som utbildningsanordnarna inte kan lämna obeaktad eller avvika från. Med denna norm garanteras den grundläggande rätten till utbildning, jämlikhet och rättsskydd inom utbildningen samt principerna om enhetlighet och kvalitet i undervisningen samt en nationellt enhetlig yrkesskicklighet.

Läroplansgrunderna för yrkesutbildningen har till uppgift att ange utbildningspolitiska mål samt visa på de krav som gäller för en riksomfattande enhetlighet i yrkeskunnandet och för basfärdigheterna, bl.a. de centrala inlärningsfärdigheterna och medborgerliga färdigheterna. Dessutom skall grunderna utgöra underlag för bedömningen.

I normdelen av läroplansgrunderna beskrivs utbildningens mål och innehåll samt målen för examina och utbildningsprogrammen, examens uppbyggnad, studiernas mål och centrala innehåll samt bedömningen. Dessutom ingår bestämmelser om bedömning av de studerande, inlärn timer i arbete, studiehandledning, specialundervisning, utbildning för invandrare, läroavtalsutbildning samt om läroanstalternas läroplaner.

Enligt statsrådets beslut 25.2.1999 (213/99) innefattar de yrkesinriktade grundexamina 90 studieveckor yrkesstudier, varav minst 20 studieveckor bör utgöras av inlärn timer i arbetet. Högst 10 studieveckor av yrkesstudierna kan i läroplansgrunderna anvisas för övriga valfria studier, som kan bestå av gemensamma studier, gymnasiestudier eller studier som fördjupar eller breddar de yrkesinriktade studierna.

De gemensamma studierna utgör 20 studieveckor. Valfria studier utgör 10 sv. De kan utgöras av studier från den egna branschen, yrkesstudier från andra branscher, gemensamma studier, studier som förbereder för fortsatta studier eller för studentexamen eller intresserelaterade studier. Vidare ingår i studierna 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiestrukturen möjliggör allt enligt de studerandes val upp till 100 studieveckor yrkesstudier, av vilka en del också kan vara studier inom andra branscher. Å andra sidan kan de studerande välja hela 40 studieveckor gemensamma studier som förbättrar beredskapen för fortsatta studier.

Läroplansgrunderna har utvecklats genom ett samarbete mellan olika intressegrupper. I samråd med företrädare för närings- och arbetslivet uppgjordes till en början branschbeskrivningar som belyser verksamhetsmiljöerna, verksamheterna, de centrala funktionerna och arbetsuppgifterna, värderingarna och framtidsutsikterna samt det yrkeskunnande som krävs i respektive branscher. Utbildningsanordnarna och läroanstalterna har till uppgift att fortsätta arbetet lokalt och regionalt.

Yrkesstudiehelheterna har utformats med ledning av de verksamhetshelheter inom arbetslivet som omtalats i branschbeskrivningarna. Benämningarna på studiehelheterna hänför sig till arbetslivet. Målen för studiehelheterna definieras som ett sådant kunnande på berömlig nivå som krävs för medverkan i arbetslivet och utveckling av det. De centrala innehållen motsvarar de centrala funktioner och uppgifter som studerandena förutsätts behärska. Dessutom definieras det kunnande på nöjaktig nivå

som studerandena åtminstone måste uppnå för att kunna få arbete. Utifrån dessa utgångspunkter definierar läroanstalterna närmare undervisningens innehåll och preciserar bedömningskriterierna.

De gemensamma studierna anges som läroämnen. Också för dem definieras målen såsom kunnande på berömlig nivå som stöder yrkeskompetensen, de centrala innehållen i form av centrala funktioner och bedömningskriterierna såsom kunnande på nöjaktig nivå.

Innehåll och värdegrund i yrkesutbildningen

Yrkesutbildningens gemensamma syften betonar sambandet mellan den yrkesrelaterade och den personliga tillväxten. I synnerhet inom ungdomsutbildningen eftersträvas utom yrkesskicklighet en mångsidig utveckling av personligheten så att de unga växer till aktiva och ansvarsmedvetna samhällsmedlemmar.

Yrkesutbildningen har som mål att stödja de studerande i deras utveckling till harmoniska människor med helgjuten personlighet, vilka inser sitt ansvar inom växelverkan människor emellan och mellan människan och naturen och vilka aktivt vill främja sitt lands kultur. Centrala värderingar är demokrati, jämlikhet och tolerans, värdesättning av hemmet och familjen, ansvar för medmänniskorna, respekt för arbetet samt intresse för det nationella kulturarvet och internationalism.

Värderingarna återspeglas i skolans verksamhet. Att klargöra de värderingar som styr en läroanstalts arbete och omsätta dem i praktisk verksamhet är hela läroanstaltens samfälliga uppgift. Till yrkesutbildningen hör utom de för all utbildning gemensamma värderingarna också de värderingar som gäller för olika yrkesområden, och dessa skall begrundas och inlemmas i undervisningen. Att ha gemensamma värderingar och besluta hur de kan förverkligas utgör en del av läroanstaltens läroplan.

Människouppfattningen

Undervisning och fostran grundar sig på människouppfattningen. Läroplansarbetet har utgått från att varje människa är värdefull och unik. Envar har rätt till ett människovärdigt liv, ett människovärdigt arbete och jämlika studiemöjligheter. Människan är i grunden god till sin natur och har mångsidiga möjligheter att växa. Enligt denna människosyn uppfattas den studerande som en aktiv varelse med lust att inhämta kunskap och utvecklas. Varje studerande är en individ, som vill träffa individuella val även i sina studier och själv påverka sin inläring. Det betyder dock inte att en studerande är tvungen att klara sig ensam, utan det innebär full delaktighet och samarbete. Det innebär också att individer som är annorlunda godkänns och respekteras och att man tar hänsyn till deras olika erfarenheter och sätt att studera. En ansvarskännande människa bryr sig om andra och särskilt om dem vars egna kraftresurser är bristfälliga.

Synen på kunskap och inläring

Synen på kunskap och inläring har sin egen betydelse för läroplansgrunderna. I yrkeskunnandet som helhet integreras yrkesteori och praktiska färdigheter, vilket yttrar sig i smidig verksamhet, gott handlag och förmåga att lösa problem som förekommer i arbetet. Den kunskap som visar sig i yrkesverksamheten är mångskiktad. Där ingår kunskapsbasen och den genom övning vunna praktiska skickligheten, men också "tyst" kunskap: känslor, erfarenheter och insikter med vars hjälp en människa flexibelt klarar av olika arbetssituationer. Till kunnandet hör förmåga att analysera det egna kunnandet, att självständigt lösa problem och att förhålla sig kritiskt till information samt kapacitet att lära sig ständigt nytt genom att utnyttja tidigare erfarenheter. Utveckling i yrket och förnyande av arbetssätten samt föränderliga krav i arbetslivet förutsätter god självvärderings- och inlärningsförmåga och motivation att hela tiden lära sig mera såsom principerna om livslångt lärande kräver.

Vid sidan av bestående, tidlösa kunskaper finns det allt mera föränderlig kunskap. Man bör kunna inhämta ny kunskap och dra nytta av datatekniken. Av den snabbt växande kunskapsmängden kan läroanstalterna förmedla bara en del. Det gäller att noggrant överväga på vilka grunder läroinnehållen väljs ut och bedöms som väsentliga.

Dagens syn på inläring betonar de studerandes aktiva roll; de bör själva strukturera sina kunskaper och färdigheter, skaffa sig vetande samt hantera och bedöma det. Inläring innebär att omorganisera och komplettera tidigare tanke- och verksamhetsmodeller. De studerande skall kunna kombinera ny kunskap med tidigare kunskap. Förståelsen uppstår, när de studerande aktivt sovrar kunskap och bildar sig en egen uppfattning. Genom sitt handlande bearbetar de inläringens resultat. De studerande är själva ansvariga för sin inläring. En fördjupad inläring kräver möjligheter att behandla inläringserfarenheterna tillsammans med lärare och andra erfarna. De studerande, deras personliga erfarenheter och studiestil skall beaktas i undervisningen. Att fungera och studera tillsammans med andra blir allt viktigare, då arbete oftare än förut skall utföras i team av olika slag.

Inläringen av ett yrke är nära förbunden med arbetets innehåll och verksamhetsmiljön. Studier bedrivna i autentiska arbetsmiljöer erbjuder utmaningar och främjar inläringen effektivt. För att utveckla goda yrkesfärdigheter behöver de studerande få bekanta sig ordentligt med arbetets innehåll så att de kan internalisera processernas olika skeden och öva upp smidigheten i arbetet.

Begreppen arbete och yrke

Sätten att uppfatta arbete och yrke har förändrats. Med yrkeskompetens förstås numera vittomfattande arbets- och verksamhetshelheter, allt oftare också färdigheter inom flera olika branscher. Utom ett brett kunnande förutsätts också gediget specialkunnande.

God yrkeskunskap och bred yrkesbildning innebär färdigheter med vars hjälp de studerande kan klara av varierande uppgifter inom sin bransch och mödolöst utveckla sin yrkesskicklighet och kontinuerligt komplettera den. Yrkesbildning är en helhet där yrkesskicklighet kombineras med allmänbildning. I yrkesbildningen ingår också värderingar och en internaliserad yrkesetik som ger riktlinjer för hur det är rätt att handla i yrket, i arbetslivet och i samhället. God yrkeskunskap innefattar såväl gott handlag som praktisk tillämpning av vetandet. Det föränderliga arbetslivet kräver ansvarskänsla, engagemang för arbetet och en mental beredskap och förmåga att sköta arbetsuppgifter och funktioner. Då team- och samarbete blir allt vanligare krävs också goda sociala färdigheter.

I de här läroplansgrunderna är yrkeskunskapen definierad som behärskan- de av arbets- och verksamhetshelheter. Behärskandet av sådana hel- heter innebär att de studerande besitter de centrala färdigheter som är gemensamma för alla, uppfattar målen för arbetet och dess betydelse, har det vetande som arbetet bygger på, behärskar arbetsmetoderna, -red- skapen och materialen samt arbetsprocesserna och arbetsetiken och inser vilken betydelse arbetet har för samhället. I läroplansgrunderna beskrivs detta kunnande i form av mål för examina, utbildningsprogram och studiehelheter. I bedömningskriterierna anges nivåkraven för kunnandet.

2 Beskrivning av skönhetsbranschen och dess värdegrund

Arbetslivets uppgifter och verksamhetsmiljö

Kosmetologerna som skönhetsbranschens yrkesutövare behandlar kun- dernas friska hud med olika metoder, instruerar kunderna i egenvård av huden, väljer kosmetiska produkter, gör make-uper samt ger råd om hur hon finner en personlig stil och make-up. Kosmetologen ger kunden väl- befinnande, frisk hy och skönhet. De erbjuder sina tjänster till alla ål- dersgrupper och planerar och utför tjänsterna enligt kundens personliga utgångspunkt och behov.

Skönhetsbranschens yrkesutövare arbetar antingen i annans tjänst, som självständiga yrkesutövare eller företagare. Branschen är kvinnodomi- nerad. Företagarna producerar bl.a. tilläggs- och stödtjänster för hårbran- schens företag, badinrättningar, sjukhus, servicehus och kryssningsfartyg. Skönhetsbranschens tjänster kan även föras hem till kunden. Kosme- tologerna arbetar också på olika områden som försäljare, konsulenter och utbildare samt inom teater, television och film samt med fotografering.

Genom att bilda nätverk kan små företag förena sina kraftresurser och också dra ekonomisk nytta av det.

Förändringarna i samhället återspeglar sig i kraven på yrkeskunskap. Konkurrenterna inom skönhetsbranschen hårdnar och god företagsamhet accentueras. Att sysselsätta sig själv förutsätter ekonomiskt tänkande, resultatnriktning och utveckling till företagsamhet. Betydelsen av specialkunskap ökar så, att skönhetssalongen skiljer sig från konkurrenternas. Kunderna vill alltmer ha helhetsbehandlingar, som stärker välbefinnandet samt olika vårdhelheter genom vilka man bättre når resultat. Att människorna lever längre och att antalet män som kunder ökar, förändrar vår vårdkultur.

Det internationella samarbetet ökar och arbetskraften rör sig friare, vilket gör att de yrkeskunniga erbjuds möjligheten att arbeta utomlands. Antalet inflyttade från utlandet ökar och kundunderlaget blir mångkulturellt, vilket ställer nya krav på arbetet.

Grundläggande värderingar inom skönhetsbranschen

Skönhetsbranschen har till uppgift att producera högklassiga tjänster som förbättrar kundens skönhet och hälsa samt erbjuder omedelbar avkoppling och välbefinnande. Målen är individens fysiska, psykiska och sociala välbefinnande, förstärkning av självkänslan samt tillfredsställelse, upplevelse och avkoppling. Genom att försköna sitt yttre och sin omgivning kan individen förverkliga och uttrycka sig själv samt tillfredsställa sina behov av hälsa och välbefinnande, social gemenskap och av att acceptera sig själv.

Tjänsternas centrala etiska principer inom skönhetsbranschen är att respektera människovärdet, individens självbestämmanderätt, likvärdighet, tolerans och hållbar utveckling. En yrkesverksamhet inom branschen med etiskt ansvar och framgång grundar sig på principen ”kunden i centrum”, tjänsternas höga kvalitet, sunda och miljövänliga produkter, lönsamhet, sund konkurrens, samarbetsvilja, och utvecklingsförmåga.

I yrkesetikerna som yrkesutövare i skönhetsbranschen har, accentueras kundens individualitet och en respekt för människovärdet, förtroende, ärlighet, empati, tjänstvillighet och vänlighet samt en fortgående utveckling av yrkesskickligheten.

3 Uppgörandet av en individuell studieplan

En individuell läroplan uppgörs på basis av läroplanen och de studerandes egna val. Den utgör en utvecklingsplan för de studerande som stöder

karriärplaneringen och självvärderingen. Den individuella studieplanen baserar sig på de studerandes individuella behov; de studerande deltar i planläggningen av sina studier, valen av studiekurser och den ordning i vilken de avläggs samt i utvärderingen av den egna inläringen. De studerande och läraren/lärarna utformar i samarbete, utgående från läroplansmålen och de studerandes egna mål, en plan där de studerandes bakgrund, målsättningar och motivation beaktas och som de studerande förbinder sig att genomföra. Uppgörandet av en individuell studieplan kan sålunda jämföras med en problemlösningsprocess som grundar sig på mångsidig växelverkan mellan de studerande och deras lärare.

I den individuella studieplanen definieras målen för inläringen, de studier som skall bedrivas, studiesätten och –tidtabellen samt bedömningen av studieprestationerna. När man utformar planen beaktas och tillgodoräknas sådan kunskap som motsvarar grunderna för läroplanen, såsom tidigare studier och arbetserfarenhet. Vid behov skall det förut inhämtade kunnandet kontrolleras med ändamålsenliga metoder. Till den individuella studieplanen hör också en plan för inläring i arbetet, där man för varje inlärningsperiod fastslår målen, lärouppgifterna, periodernas längd och tidpunkt samt bedömningsförfarandet.

Genomförandet av den individuella studieplanen understöds kontinuerligt genom studiehandledningen. Vid enskilda samtal med läraren har de studerande möjlighet att öppet och förtroligt avhandla olika frågor och problem som står i samband med studierna. Samtalens innehåll registreras dock inte i den individuella studieplanen.

Under utbildningstiden följer man med hur den individuella studieplanen förverkligas. De studerande och alla lärare för fram omständigheter som påverkar planens förverkligande, och de studerande leds till att fatta egna beslut rörande sin inläring. Vid behov kan en individuell studieplan ändras medan studierna pågår, eftersom exempelvis inläring i arbetet kan göra det möjligt att avlägga examen på ett nytt sätt.

Om de studerandes studiemål har anpassats i enlighet med 20 eller 21 § L 630, skall den individuella studieplanen uppgöras så att den motsvarar de ändrade målen och de ändrade bedömningskriterierna.

4 Möjligheterna till fortsatta studier

Den som har avlagt en treårig grundexamen har allmän behörighet för fortsatta studier, dvs. kan söka inträde vid yrkeshögskolor och universitet.

Den som avlagt en grundexamen som fristående examen har en allmän behörighet för fortsatta studier i en yrkeshögskola. Med stöd av universitetsförordningen kan ett universitet besluta att också en som fristående examen avlagd grundexamen ger tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier, samt en behörighet för universitetsstudier (UVM:s brev 11.5.1999, dnr 21/500/99).

(Förordning om yrkesutbildning 811/98, Universitetsförordning 115/98, Lag om yrkeshögskolestudier 255/95, UVM:s beslut om behörighet för yrkeshögskolestudier 30.12.1998, dnr 18/011/98)

Vid yrkeshögskolorna kan de studerande avlägga yrkeshögskoleexamina inom naturbruk, inom teknik och kommunikation, inom handel och administration, inom turism, kosthåll och ekonomi, i social- och hälsovårdsbranschen, i kulturbranschen samt inom humanistisk och pedagogisk utbildning. Utbildningstiden varierar mellan 140 och 180 studieveckor. Den vanligaste tiden är 160 studieveckor. Examensbenämningarna varierar med utbildningsområdena.

Vid universiteten kan de studerande avlägga en lägre högskoleexamen om 120 sv (kandidat) eller en högre högskoleexamen om 160 sv (magister).

Naturliga möjligheter till vidareutbildning för dem som avlagt grundexamen inom skönhetsbranschen är bl.a. yrkeshögskoleexamen inom skönhetsbranschen eller universitetsstudier som leder till kandidat- eller magisterexamen i hälsovetenskaper, samt ekonomie kandidat- eller magisterexamen.